

לן 176 דמחצה אינו כרוב, והכא קיי"ל דמחצה כרוב. י"ל כד העלו בתלמו' חכמים ז"ל, כי לגבי מחיצות ראוי להיות מחצה כרוב 177. ולגבי שחיטה שתלוי בחיות הבהמה אין ראוי להיות מחצה כרוב, וכן לענין טומאה, והיינו דלא אייתיגן הכא ההיא דתנור דמייתי' התם, דטומאה לאיסור דמיא, ולא דמיא לענין מחיצות.

7 ← [טו, א] ת"ש נמצאת אומר כו'. פי', משנה היא 178 במסכת כלאים, לענין מחיצות כלאים דקיימא לן 179 שזה סומך לגדר מכאן וזה סומך לגדר מכאן. שלש מדות במחיצה. פי', שלשה דינים תמצא בה כשיש שם פרוץ ועומד, המדה האחת הוא, שיהא הכל מותר בין העומד בין הפרוץ, והמידה השנית הוא שיהא הכל אסור, והמדה השלישית שיהא העומד מותר והפרוץ אסור. ואי אפשר לעשות בזה חלוק רביעי, שהרי אי אפשר לומר שיהא העומד אסור והפרוץ מותר ולפיכך הגי' 180 מדות. ועיין ותמצא, כי המדה הראשונה הפרוץ מרובה על העומד ואם 181 בין זה לזה ג' טפחים, יהא הכל מותר, כי הלבוד עושה אותו כסתום, וזו היא מדה כשהעומד פחות מג' ואפילו הוא קנה קנה, הלכך מדה אחת להכשיר הכל ואפי' פרוץ מרובה. והמדה השנית, כשיש בעומד ג' שלמים או יותר עד פחות מד', בזה לדברי הכל אם הפרוץ מרובה על העומד הכל אסור, ואם הוא פרוץ כעומד פלוגתא דרב פפא ורב הונא, דלרב הונא הכל אסור, ולרב פפא הכל מותר, מ"מ מדה זו באה ללמדנו לאסור הכל, או בפרוץ מרובה לרב פפא, או בפרוץ כעומד לרב הונא, וכדמתרין כל חד וחד מתניתא אליבא דידיה לקמן בשמעתין. והמדה השלישית, כשהעומד הוא ד' טפחים, או מד' טפחים ועד עשר אמות ועשר בכלל, שבוה לא בפרוץ מרובה לדברי הכל, ולא

בפרוץ כעומד לרב הונא, אין העומד נפסל לעולם אלא הפרוץ בלבד, והטעם מפני שכל שהעומד ד' טפחים או יותר הרי הוא דבר חשוב, ואין שום פרצה פוסלו. הרי כאן ג' מדות, עיין ותמצא בברייתא. מעתה מה שאמר התנא בבא רביעית בנפרצה יותר מעשר אסור, אינה מדה רביעית 182, והרי הוא בכלל המדה השלישית, דההיא מיירי אפילו כשהעומד מרובה מאד, אלא שיש שם פרצה יותר מי', ובחזאי נהי דאיחי אינה מתבטלת, מפני ריבוי העומד, ואסור לזרוע כנגדה, אין העומד נאסר, ק"ו מהמדה השלישי שהפרוץ מרובה על העומד, שאין עומד על ד' טפחים נפסל, וזה הדין הוא בכלאים, מפני שאנו הולכין אחר ערבוביא, מה שאין כן לענין שבת 183, דפרצה ביותר מעשר או פרוץ מרובה על העומד אסור כל המבוי וכל החצר, מפני שמוציאו מרשות היחיד ועושה אותו כרמלית, וזה ברור, וכן הסכימו כל המפרשים ז"ל 184. מיהו אפילו כשתמצא לומר דכי קתני נפרצה ביותר מעשר הכל אסור לזרוע ואפי' כנגד העומד 185, אין זו מדה רביעית, שכבר שנינו מדה זו במדה השנית. ואחר שפירשתי הברייתא ומדותיה דרך כלל, אחזור לפרש בה בפרט מה שצריך ביאור. דהא דקתני במדה ראשונה, ובלבד שלא יהא בין זה לזה ג' 186, שאין בו לב' 187, אלא דהא גופא קמ"ל, דטעמא דלא אמרי' לבוד בג', היינו מפני שהוא חשוב לבקיעת גדי להדיא בלא עכוב, וזקירת הגדי מבטלת אותו מתורת לבוד 188. ומדקתני במדה שנית, ובלבד שלא יהא פרוץ במלואו, שמעי' דבהכי סגי לגמרי לדברי הכל, כיון שהעומד מרובה, והא דקתני במדה הרביעית, שאם היה עומד מרובה על 189 הפרוץ אף כנגד פרוץ מותר לזרוע, אכולה מתני' קאי, וכן פרש"י ז"ל 190. והא דקתני במדה השלישית כל שהוא

176 שם כט א. 177 ברשב"א להלן טו ב תירץ כן בשם התוספות. וכן כתבו בחידושי הר"ן ובא"ז סי' קכד, ובתוס' שם ד"ה והלכתא לא נתפרש הטעם, וראה בתוס' הולין שם ד"ה דכולי עלמא שדחו פירוש זה. וראה גם בתוס' לרא"ש כאן עוד טעם בשם רבנו מאיר. 178 צ"ל: ברייתא היא. וכ"ה ברבנו בסמוך. והוא תוספתא בכלאים פ"ד ה"ג. 179 ב"ב כו א. 180 צ"ל: הם ג'. 181 [צ"ל: ואין]. 182 כ"כ גם הרשב"א וראה בחי' הר"ן שנחלק בזה. 183 כן בחי' הרשב"א להלן בע"ב בשם הראב"ד, ובחי' הר"ן כאן. וראה ברבנו להלן

184 כ"כ בחי' על הגליון, תוס' ר"פ (כ"י) ורשב"א, וכ"פ הרמב"ם בפ"ו מהל' כלאים ה"ט, וכך מפורש בירושלמי במכילתין פ"א ה"ח ועיין בשירי קרבן וגליון הש"ס שם. 185 זו דעת רש"י בסוגיין ד"ה ועד עשר, והראב"ד בפירושו לתו"כ פ' תזריע, ועי' בתוס' הרא"ש. 186 [צריך להוסיף: כדי שלא יזדקר הגדי בבת ראש. והול"ל]. 187 = לבוד. 188 ראה בחי' המאירי וציון 920 שם. 189 בכתי' נוסף: העומד, ונוקד לסימן מחיקה. 190 בד"ה ואם היה.

מד' טפחים ועד ד' אמות¹⁹¹ ועד ועשר¹⁹², אלא שרצה לפרוט לנו הדברים החשובים שאנו אומרים בכל מקום, ד' טפחים לענין רשות היחיד¹⁹³ ד' אמות שיש לאדם בכל מקום¹⁹⁴, ושיעור מקום שהוא חשוב לפתח¹⁹⁵, ובירוש' ¹⁹⁶ לא גרסינן לה, אלא מד' טפחים ועד עשר. והא דקתני ואם היה פרוץ כעומד העומד מותר והפרוץ אסור, רב הונא מוקים ליה בפרוץ כעומד ממש, ואע"פ שסובר דפרוץ כעומד אסור, אפ"ה אין העומד אסור, כיון שהוא ד' טפחים או יותר שהוא דבר חשוב, ולדידיה ה"ה כשהפרוץ מרובה על העומד העומד מותר דהא לדידיה פרוץ כעומד שוה הוא לדין תורה לפרוץ מרובה על העומד. ולרב פפא הא דקתני ואם היה פרוץ מרובה על העומד, היינו שהפרוץ ביוצא ונכנס והוא מרובה על העומד, דאלו שוה בשוה אף הפרוץ מותר, אלא ודאי בשהפרוץ ביוצא ונכנס שהוא מרובה, ואפ"ה כנגד העומד מותר. במצאת למד, דכל שיש בעומד ד' טפחים או יותר, אפי' הפרוץ מרובה על העומד מותר הוא לדברי הכל, ואין מחלוקתן של רב פפא ורב הונא בזה אלא לענין הפרוץ, דרב פפא מתיר כשהוא פרוץ כעומד, ומפרש ברייתא כשהפרוץ יוצא ונכנס, ולרב הונא פרוץ כעומד ממש הפרוץ אסור, וזה פשוט.

בשלמא לרב פפא משום הכי לא ערביניהו. כלומר, שלא שוה¹⁹⁷ במדה הראשונה דין ג' טפחים עם פחות מג', דבשלשה טפחים עומדים אע"פ שיש ריוח ביניהם ג' טפחים הכל כשר, דפרוץ כעומד מותר, ואלו כשהעומד פחות מג', אם יש ריוח ג' בתנים הכל פסול, אלא לרב הונא בריה דרב יהושע אף כשהעומד ג' טפחים, אם יש ביניהם ריוח שלשה טפחים הכל פסול, משום דפרוץ כעומד אסור, ואשתכח דג' ופחות מג' דינם שוה, ואם כן לערביניהו וליתניניהו. ופריק דלא מצי לערביניהו, כי אע"פ שדינם שוה, אין טעם פסולם שוה, דאלו בעומד פחות מג' כשאתה פוסלו מפני ריוח ג' אינו מטעם פרוץ מרובה, שהרי כשיש בריוח אלא ג' פחות משהו, ואין העומד אלא

191 כ"ה בכ"מ וכ"א, ובחוס' ד"ה מארבעה מחקו גירסא זו, ור' גם בחוס' הרא"ש. 192 [צריך להוסיף: לא תול"ל אלא ועד עשר]. 193 ראה שבת ו א. 194 ראה להלן מח א. 195 בגדפס ליתא תיבת "לפתח" וכ"ה נכון. דהא שיעור פתח הוא בארבעה טפחים. ואולי זה שייך לעיל גבי ד' טפחים.

קנה, אתה מכשירו ואע"פ שהפרוץ מרובה, מעתה אין טעם פסול ריוח ג"ט אלא לפי שאי אפשר בו לבדו, וטעמא דליכא לבדו הוא מפני בקיעת גדי שיכול לבקע בו, ואלו כשהעומד ג' והריוח ג', כשאתה פוסלו אינו מדין לבדו, שהרי אם היה עומד מרובה ואפילו יש בפרוץ ג' או יותר מג' אתה מכשיר, א"כ כשהעומד כפרוץ אינו נפסל מטעם לבדו, אלא מטעם פרצה שהעומד כפרוץ בטל, וכיון דלא שוו ג' ופחות מג' בטעמא, לא בעי תנא לערוביניהו, ותנא ג' בתדיל מג' ועד ד' פחות משהו, דהוה מחד טעמא.

ופרכינן אעיקר מתניתא, בין לרב פפא בין לרב הונא ולכ"ע, דקשיא רישא-אמיצעתא, דלא אתו אליבא דחד תנא, דברישא כיון דעבדינן לבדו בפחות מג' בלבד, אלמא רבנן היא דאלו לרשב"ג יש לבדו עד פחות מד', והדר קתני במדה שנית דכל שיש בעומד ג' טפחים עד פחות מד' נפסל¹⁹⁸, טפח יש לו מדה שנית, דלא חשיבא כמדה שלישית כשיש בעומד ד"ט, כי ד' טפחים עומד עושה דבר חשוב שאינו נפסל אפילו בפרוץ מרובה, ואלו ג' טפחים נפסל בפרוץ מרובה.

[טז, ב] והא אתיא¹⁹⁹ ברשב"ג דאמר פחות מד' אמרינן²⁰⁰ לבדו. פי', דאלמא לדידיה אפילו ג' או יותר עד פחות מד' טפחים לא הוי מידי דחשיב, וראוי שיפסל כשהפרוץ מרובה, ואיכא למידק היאך אפשר לומר דמציצעתא רשב"ג היא והלא לרשב"ג כיון דכל פחות מד' טפחים כלבוד דמי, אין לו לפסול כלום מג' ועד פחות מד' טפחים עומד ואפילו כשהפרוץ מרובה על העומד, אלא כשיש בפרוץ²⁰¹ מג' טפחים לרבנן, וכ"כ²⁰² דאנן לאו לרשב"ג ממש אוקימנן לה למציצעתא השתא, אלא דהאי תנא סבר לה כוותיה בענין שאין ג' טפחים דבר חשוב כד' טפחים למשרייה לעומד כשהפרוץ מרובה, אבל לא סבר לה כוותיה בענין לבדו ממש, א"כ מאי תריץ לן אביי דלעולם רבנן היא וכו', דהא היינו דסברינן מעיקרא, ואפ"ה הוה ק"ל. וכי תימא דמעיקרא סבירא לן דמציצעתא

196 פ"א ה"ה, ושם: מארבע ועד עשר. 197 [צ"ל: השוה]. 198 [צריך להוסיף: בפרוץ מרובה, ואותו]. 199 לפנינו: אתאן. 200 כגו' כ"מ, וכ"ה ברשב"א, ולפנינו ליתא, וראה דק"ס אות ע. 201 [צריך להוסיף: ד' טפחים, כמו בפחות]. 202 כן תירץ הראב"ד והביאו הרשב"א בחידושי ודחאו, וראה

רבנן²⁰³ ה בשיטתו ז חכרבנן ט מהיכא את דלא תהוי דאפשר דו סבר לה ו הוה מצי' ל דלרבנן ל לגו' אביי קושיא ח ז"ל²⁰⁴ ל' שקבלתי ו לן מילתא פחות מד' עומד של צריך של טפחים ז מתורת ג יהא פרו' דכל היכא והיינו דק אתי שפי דכל שיש יוצא מר שאין לב שהוא דו אביי לכ ומודו ר' לענין ל' גם בהשל כהאי שדרך ה' בחוס' ר ברשב"א, 208 צ"ל בחי' הר' (כ"י) ד' דבעי ל לרשב"ג, וכיון לז מיושבת טו ע"ד וראה גם והע' 20

היחיד לר"ה פטור ואמאי הא כתיב אל יצא איש ממקומו, הילכך נראה לפרש דבין ר' יוחנן בין רב אשי פשיטא להו דנפקא לן הוצאה מאל יצא וקסבר ר' יוחנן דלמאן דאמר תחומין דאורייתא לא לקי כיון דמהאי קרא נפקא לן הוצאה שיש בו מיתת ב"ד ולא ניתן לאו זה ללקות עליו, ורב אשי מי כתיב אל יוציא דאו ודאי לא היו לוקין כיון דעיקר הלשון הזה משמע לשון הוצאה אע"ג דאתא קרא לתחומין, אל יצא כתיב דנכתב עיקר הלשון בלשון [יציאה] הלכך לוקין אע"ג דאתא נמי לאיסור הוצאה, ואתיא הך שמעתתא כמאן דאמר תחומין דאורייתא, אי נמי אפילו למ"ד דרבנן מודה בשנים עשר מיל כנגד מחנה ישראל וכדמשמע בירושלמי פרק בכל מערבין, ומיהו תלמוד שלנו אינו סובר כן מדאמר בריש כלל גדול דידע לה בתחומין ואליבא דר' עקיבא. הא דמשמע לן איסור הוצאה מאל יצא הכי משמע לן פשיטה דקרא שלא יצא בשבת בכליו ללקוט המן כדרך שרגיל לעשות בחול, והא דאיצטריך לן תרי קראי [להוצאה] ויכלא העם מהביא בריש הזורק ואל יצא דהכא חד להוצאה דעני וחד להוצאה דעשיר ותרויהו צריכי כדפרישית בריש מסכת שבת ושבועות.

הדרן עלך מבוי

עושיין פסין

→ **א**רבעה דיומדין. תימה דהא אמרינן לעיל בפ"ק הכי אגמריה רחמנא למשה גדור רובה והיכי שרינן הכא פרוץ מרובה ואפי' ברה"ר איירי כדקתני אם היתה דרך הרבים מפסקתן, וי"ל כיון דאיכא שם ד' מחיצות ואיכא דיומדין מכל צד הוי כפתוח ושרי (*). והא דפרצה יותר מעשר אוסרת כל ההיקף ואפי' הוא גדול הרבה, מדרבנן הוי **ל** כמלא שתי רבקות של שלש שלש בקר דברי רבי מאיר. תימה למה לי לאיפלוגי ר' מאיר ור' יהודה בתרתי כיון דשמעינן מהכא דר' מאיר אינו מתיר אלא עד עשר ור' יהודה עד י"ג אמה ושליש ממילא ידענא דכשיש ביניהם יותר מעשר ופחות מ"ג ושליש דלר' מאיר בעי פשוטין ור' יהודה לא בעי, וי"ל דלהשמיענו דלר' מאיר סגי בפשוטין היכא דהוי טפי מ"י.

דף י"ח ע"א. אבל אם הי' דיר סחר ומוקצה אפילו בת חמשת כורין ובת עשר כורים מותר. פריש"י דכל הני הקיפן לדירה ופסי ביראות נמי הואיל ומימיהן ראוין לשתות דירה מעליתא היא, ומילתא דתמיה היא שיחשב היקף לדירה ואין אדם דר בה וליכא לא שומירה ולא בית דירה, ועוד תיקשי לרבנן לנפשייהו מחבלים דשיירה דלא שרינן יותר מבית סאתים פנוי ועדיפי מחיצת חבלים

דמסקינן לבסוף דר' יצחק אמר אנא דאמרי כר' יהודה כ"ש שיתיר עירב דרך הפתח ונסתם הפתח [דהא אמרינן לקמן בפ' הדר כל שהותר למקצת שבת הותר לכל השבת לאתווי עירב דרך הפתח ונסתם הפתח] זה הכלל לאיתווי מבוי שנטלה קורתו או לחיו [משמע דאי לאו זה הכלל לא הוה שרינן מבוי שנטלה קורתו או לחיו] אע"ג דהוה שרינן עירב דרך הפתח ונסתם הפתח, וכיון דאוקימנא דר' יצחק דאסר דיורין סבר כר' יהודה ומתיר בעירב דרך הפתח כדפרישית א"כ רב הונא דשרי עירב דרך הפתח איפשר דאסר גבי דיורין דהכא וליתא להך תסתיים דקאמר תלמודא.

מבוי שניטלו קורותיו או לחיו. כך כתוב בספרים. ותימה אמאי נקט לשון רבים, ויש שהיו רוצים לומר משום דר' יהודה קתני לה ור' יהודה סבירא ליה דמבוי מפולש נותר בשני לחיים ושני קורות, וליתא דלר' יהודה כיון דניטלה אחת מהם אסור לטלטל בו, ורש"י נקד בפירושוין שככתב ידו קורתו או לחיו.

ע"ב. מים אחרונים חובה. עכשיו לא [נהגו בהכין לפי שאין מלח סדומית מצוי בינינו וגם לא נהגו לאכול מלח [אחר אכילה].

אמר רב הונא תנא אין מאכילין את העניים דמאי וכו'. תימה מאי אתא רב (יהודה) [הונא] לאשמועינן אי אתא לאשמועינן דפליגי ב"ש עלה מאי נפקא מינה כהא הא ב"ש במקום ב"ה אינה משנה, וי"ל דהא קמ"ל דאי משכחת שום סתם דאמרה אין מאכילין לא חיישינן לה דב"ש היא דאמרי אין מאכילין, וכי האי גונא משני פרק בתרא דיבמות גבי ומשיאין על פי בת קול.

אלא מעתה אל תפנו אל האובות ואל הידעונים הכי נמי דלא לקי. וא"ת אין הכי נמי משום דהוי לאו שאין בו מעשה וי"ל דפריך אליבא דמ"ד לאו שאין בו מעשה לוקין עליו אי נמי עקימת שפתיו הויה מעשה.

לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד הוא. פירש"י וכמו אל יוציא הוא ונפקא לן הוצאה מרשות לרשות מיניה ומשני אל יצא כתיב ואין כאן לשון הוצאת משוי, וקשה לפירושו דמה צריך למימר דאין לוקין עליו משום דלאו הניתן לאזהרת מיתת ב"ד הוא כיון שמקשה מכח זה דבעי למימר דאתא קרא להוצאה ולא לתחומין תיפוק לי דלא כתיבי תחומין בקרא כלל, ועוד דמטיק דקרא אתא לתחומין ולא להוצאה ובכל דוכתא משמע דהוצאה כתיבא בשבת, בפרק כיצד צולין המוציא בשר פסח מחבורה לחבורה אינו חייב עד שניית הוצאה כתיב ביה כשבת והיינו מהאי קרא דאל יצא, אע"ג דדרשינן הוצאה בריש הזורק מקרא דויכלא העם מהביא מ"מ משמע דלשון הוצאה ממש קאמר דיליף מינה הוצאה דכתיב גבי פסח, ועוד דאמרינן בפ"ק דהוריות גבי זקן ממרא אינו חייב עד שיורה בדבר שהצדוקים מודים בו ופריך תנן יש שבת בתורה אבל המוציא מרשות

(* ע"י השו"ת בית אפרים סי' כ"ה ובמשכנ"י סי' קכ"א ובחזו"א או"ח סי' קכ"א סק"ה.)

יציאת אור מנב"ז ז"ל גוג שנתא מבין זמנן

תשובות
בית אפרים
משוכנות ועקב

הלכות עירובין

מבוא, הלכות והערות, מילואים
דמשק אליעזר

יצא לאור ע"י
כולל דמשק אליעזר

בנשיאות הרב דבני אליעזר קעסטנבוים שליט"א
להגיל שפחת הנישואין של נכדת נשואנו שליט"א
ה"ח הפלוק החשובה מרת יוטא דבורה שתחי
בת הרה"צ רבני פנחס יהודה קרויס שליט"א
עב"ג החתן המו"מ פנחס ונהא גליק נ"י
יום י"ב סיון תשע"ז לפ"ק

ודאי אין חילוק כלל, דכל שמוחר בפתח מותר בעומד מרובה כו' ובעשר אמות. וכן מצואר מדצרי רש"י פרק עושין פסין (כג: ד"ה חר) שפירש חר שרצים כו' דרך פתחים או פרצה של עשר כו', ומשום דאין חילוק כלל.

היוצא מכלל דצרינו אלה. שדעת הר"ף והרא"ש שהציאו להך דר' יהודה דירושלים כו' ולא חלקו כלל בין צ' מחילות מעלייתא או שם ד' מחילות, וגם לא הציאו הסוגיא המחלקת צוה לרבה, צודאי יש לומר דהך דר' יהודה הלכה היא כאשר צרנו צראיות מהא דעולא, ומסוגיא דעושין פסין, וגם דאין הלכה כחלמיד כו', וכמו שכתבתי לעיל, וכן מוכח לשונו דאמרו רשות הרצים לא מערצא כו' צודאי כיונו על כל שיש עליו שם רשות הרצים קודם חיקונו, ואם כן הרי כל שיש פרצה ט"ז אמה מן המורה רשות הרצים גמורה היא, כמו שהוכחתי לעיל מסוגיא דערוצין (קא). דמשני לאחר שנפרצו כו' ומסוגיא דפסחים ומכמה דוכתי.

ולבאורה מוכח קצת מזה כדברי ריא"ז (ב. אורח ב') ומהרש"א דבאמת לרבה גם היחר החצר דוקא זה שלא כנגד זה, ול"ע צוה. אבל לדינא אין לזוז מהסכמת כל הפוסקים, והתוספתא תכריע.

ובלא זה דברי השלטי גבורים בשם ריא"ז (הג"ל) ז"ע, שנראה מדצריו שיש חילוק בחצר שהרצים נכנסים צוה כנגד זה, ובין פרצה עשר דאסור צוה כנגד זה, ואם יש לו לורת הפתח מותר, עיין שם. ולדצריו משמע שעיקר דצרי רב צהיחר חצר צפרצה נאמרו, לכן מחלקינן בין זה כנגד זה כו', וכן משמע צמוספות גבי קשיא דרב אדרב צתמי כו' (ו: ד"ה צעירבו), שכתבו שעיקר רצוחא לרב צפרצה, דצפתח לא הוצרך רב להשמיענו שהחצר מותרת כו', עיין שם, ואם כן קשה טובא מאי מקשה תנינא חצר שרצים כו' אטו סתם פרצה קמני, ודלמא איירי צפתח גמור(ב), ורב אשמעינן דאף צפרצה ועומד מרובה כו' שרי, וצפרט למסקנא דרשות הרצים לטומאה איצטריך ליה. אלא

מבאר דפירצת עשר פוסל מה"ת

רצים צוקעים שם אולי הוי רשות הרצים גמורה כיון שאין מחילות המתחברים כלל.

ובן הס פשט לשון הריטב"א צדף ט"ז(ז) הציאס גם → מעכ"ת (עמ' קצ"א), ומה שכתב מעכ"ת

1.

76 **ולא** עוד אלא דכל שיש פרצה יותר מי' אמות מן המורה צטלו המחילות(כט), והחצר שיש צו פרצות כאלו ואין צה ג' מחילות שלימות צטלה מחורת רשות היחיד והזורק לחוכה פטור, רק שם כרמלית עליה ואם

דמשק אליעזר

ובכל זה נחלקו האחרונים אם הפרצה פוסל המחיצות מן התורה או רק מדרבנן.

(כח) וכן הקשה ברעק"א (ערוצין ז), וע' בחזו"א (ס"ה סק"ט) מה שתי' בזה.

והנה בבית אפרים (ע"ש צעמי שכי"א ובהערה י"ב) מחלק דבפסי ביראות שיש מחיצות אמה בכל הקרנות לא נפסלו המחיצות מדאורייתא בשום פרצה בעולם, אבל במקום דליכא מחיצות בכל הקרנות אז נפסלו המחיצות ע"י פירצה, אף במחיצות שיש עומד מרובה. (ולענין לחי לא מצינו גילוי מפורשת

(כט) המושג דפרצה פוסל המחיצות, מצינו בג' מקומות. א' במחיצה של עומד מרובה דנפרצה ביותר מעשר (בערוצין ט"ז). ב' בפסי ביראות שיש יותר מעשר בין הפסין (שם ז: דמלקו ר"מ ור' יהודה אם פרצה של יותר מעשר פוסל או רק צוחר מי"ג אמות ואלע פוסל), ובמבוי שהוא יותר מעשר דלא מהני לו לחי (ב. ט. כ).

דכרמלית לאו דוקא אין נראה להוציא דבריו מפשטן.

← ובן משמע להדיא מסוגיא (יא.) דאם יש לו נורת הפתח כו' ואמר רב יוסף מדברי רבינו נלמד חזר שרובה פתחים אינה ניתרת בצורת הפתח, ודין הוא הוא הוהיל ויותר מעשר אוקר צמצוי ופרוץ מרובה אוקר צמצר מה יותר כו' אין יותר כו', ודחה מה ליותר מעשר שכן לא התרת אלל פסי ציראות לרי מאיר. ואי נימא דפרצה יותר מי' אינו אוקר רק מדרבנן, ומן התורה רשות היחיד גמורה היא, אם כן הא פרוץ מרובה כו' ודאי דאורייתא אוקר, דהא אמר (טו:) הכי אגמריה רחמנא למשה לא תפרוץ רובא, הרי להדיא דהלכה למשה היא, וכמו שכתב רש"י שם (ד"ה אגמריה) דמחיצות הלכה למשה, עיין שם צריטצ"א, רק צפסין שיש אמה לכל נד וצויות אגמריה רחמנא להחירא כמו שכתב צריטצ"א שם, ועיין צחוספות ריש פרק עושין פסין (יז: ד"ה עושין), ופרצה יותר מי' אינה רק מדרבנן, ואם כן דודאי נשמע צמכ"ש אם נורת הפתח אין מחיר פרצה יותר מי' שהוא מדרבנן כ"ש שלא יחיר פרוץ מרובה איסור תורה, והיכא דמינן ליה מה ליותר מי' כו' תאמר פרוץ כו' שהותר כו', אטו צעי לאוכוחי להחמיר בשל דצריהס יותר מבשל תורה, והא על כרחך צפסי

ציראות הכי גמירי לה להמיר פרוץ מרובה כמו שכתב צריטצ"א, והיכי מוכחינן מינה על חזר שפרוץ מרובה ואולי אין צהן עומד לכל צויות דודאי אוקר מן התורה וכ"ש שלא תועיל צו נורת הפתח מן פרצה יותר מי'.

אלא על כרחך דיש שיעור לפרצה מן התורה וציותר מי' בטלה המחיצה כמו בכלאים, ואחי רב לאשמעינן שאין מועיל נורת הפתח להחירו, וצעי רב יוסף למימר דהוא הדין לפרוץ מרובה על העומד שאין יותר בצורת הפתח, וצאמת הך חומרל דרב מדרבנן היא, דהא בכלאים מודה רב שצורת הפתח מתרת ציותר מעשר, וכמו שכתבו החוספות צסוגיא זו (ו.) צד"ה רב אמר) וצפרק עושין פסין (כב. ד"ה והא), רק לענין שצת החמיר רב, ואמר רב יוסף כשם שמחמיר לענין יותר מי' כן נחמיר לענין פרוץ מרובה, ודחינן דלענין פרוץ יש לנו להקל יותר שהרי הקילו צהן לענין פסין והחירו מה שאוקר צמקוס אחר מדרבנן אף שיש צויות כו', רק צפסין אוקמוהו אשל תורה כמצואר צריטצ"א (יז:), וחוספות (יז: צד"ה וארבעה פשוטין), לכן גם צזה לא נחמיר מדרבנן לאוקר נורת הפתח, אצל יותר מי' לא הקילו אלל פסין לרי מאיר, וזה נכון לענ"ד (יא).

עב"פ משמע מכאן שיש שיעור לפרצה מן התורה,

דמשק אליעזר

מרובה, אבל בפסי ביראות ודאי לא נפסלים מן התורה עד י"ג אמות ושליש וכמו שרבינו כ' לקמן). וראה בכל זה במילואים (סי' ד') באריכות.

(כ) ז"ל צריטצ"א שם, מה שאין כן לענין שבת דפרצה ביותר מעשר או פרוץ מרובה על העומד אוקר כל המבוי וכל החצר מפני שמוציאו מרשות היחיד ועושה אותו כרמלית.

(לא) ראה בבית אפרים (צעמי' ש"ה) מה שכ' ע"ז ומה שהשיב רבינו בתשובה הג' (עמי' קע"ה).

בדעתו, אבל ראה בהערה (ק"ה לצי"א א') דיש לדייק מדבריו דגם בזה לא מהני מן התורה). והחזו"א (או"ח קי"ב סק"ה צד"ה ונמו"א) כ' להיפך דבמחיצות של עומד מרובה לא נפסלו מן התורה, אבל בפסי ביראות דליכא עומד נפסלו בפירצה דאורייתא, ודעת רבינו דבכל אלו המחיצות נפסלו ע"י פירצה מדאורייתא, אבל באיזה פרצה הוא נפסל מדאורייתא אינו ברור לו, דמתחילה (ראה לעיל צעמי' מ"ו) כ' דבפרצה של ט"ז אמות הוא נפסל מן התורה, וכאן כ' דנראה דביותר מי"ג אמות הוא ג"כ נפסל מן התורה ואפשר דאפילו ביותר מעשר אמות הוא נפסל מן התורה, (והספק הוא רק בעומד

ולפנינו אי"ה נצאר עוד איך דינה מעשר עד י"ג אמות
ושליש(ב).

← ובן פירש רש"י ז"ל בהדיא צפרק עושין פסין (כג):
חצר שרצים כו' דרך פתחים או פרצות של
עשר(ב), משמע דללא"ה לא הוי רשות היחיד לשבת
אף לזורק והוי כרמלית גמורה, ואפשר דהוי רשות
הרבים כיון שרצים צוקעים והמחילות צטלין מפני
הפרצה, וזה מצואר היפך מה שכתב מעכ"מ
דמתניחין איירי אף צפרצה ט"ז דאפ"ה מן התורה
רשות היחיד גמורה לזרוק והוי רשות היחיד לשבת
לזרוק כמו צקעה לרצ אשי דשבת דאסירי צקרפף
יותר כו' מלזרוק כו', והרי רש"י ז"ל מפרש להדיא
להיפוך דדוקא בעשר, הא לא"ה לא הוי רשות היחיד
כלל אף לזרוק, וכדעת הריטב"א, וכמו שהוכחנו
מהש"ס.

← ובן הוא להדיא צרש"י שלהי כל גגות (נד). צמשה
חצר שנפרצה לרשות הרבים כו', ופירש רש"י
(ד"ה חצר) צמלואו או צפרצה יותר מעשר(ב), והרי
אמרו שם חכמים הזורק מרשות הרבים לתוכה פטור
מפני שהוא כרמלית, הרי דאף צפרצה יותר מי' ואינו

צמלואו יאל מדין רשות היחיד, ולר' אליעזר הוי רשות
הרבים גמורה כיון דדרסי ציה רבים ומשום לדי רשות
הרבים כו'. ועיין צרי"ף (לא). ורמב"ן (מלחמות שם)
דמשמע דמפרשים למסקנא מחלוקת דר' אליעזר
ורבנן על כל החצר אם הרצים מעמיקים ונכנסים
שם, ועכ"פ כל החצר הוי כרמלית של תורה לפטור
הזורק מרשות הרבים לחוכה, ושמע מינה דפרצה הוי
כפרוץ צמילואו.

ובן משמע ליטנא דמתניחין דקחני סתמא
שנפרצה, וכל שנקרא פרצה צמשה, והרי
יתר מי' הוא הנקרא סחס פרצה צמשה פרק
קמא דערוצין (טו:). כל פרצה שהיא כעשר כו'
מפני שהיא כפתח כו' וצכל דוכמין, ומדלג אמר
בהדיא צמלואו משמע דאין חילוק. וזה יש לדמות
לפי דברי המוספות שם (נג: ד"ה מייב) צסוגיא
שנדסקו לפרש דהא דהוי כרמלית היינו כשניטלו
יתר מחילותיו, שאם לא כן ג' מחילות דאורייתא
רשות היחיד היא.

ועיין צריטב"א (עירוצין נד). שהציא שם דיעות דס'
דכל שפתוח לרשות הרבים אף (צשני) [צשלשה]

דמשק אליעזר

מודה דהוה רה"י אף ביותר מזה, (וע"ש בהערה ע"ה) וצ"ע.
(לד) בחזו"א (במכתב המונח נס' שלום יהודה מהדורה חדשה אר"ח ס' כה), כ'
דא"א לפרש דכונת רש"י הוא דכשהחצר יש לו
פירצת יותר מעשר דלא הוה רה"י מן התורה, דהרי אף לאחר
שנפרצה יש לו עדיין ג' מחיצות, ומדאורייתא סגי בג' מחיצות,
וע"ש מה שמדחיק עצמו בכונת רש"י. אבל דבריו צ"ע דהרי
כמה ראשונים (עיין צשני"א וצריטב"א שם) דקדקו מגמ' זו דג'
מחיצות לא הוה רה"י מן התורה, וא"כ שפיר יש לפרש דהחצר
שנפרצה מייירי דנפרץ שם ביותר מעשר וכמו שכ' רבינו כאן,
ואף דבדעת הסוברים דג' מחיצות הוה רה"י מן התורה צריכין
לפרש דהכא נפל כל המחיצות וכמו שכ' רבינו בשם התוס'.
אבל מדברי רש"י (כאם לקמן בהערה ל"ו), ג' דהסכים להסוברים דלא
הוה רה"י מן התורה, וא"כ שפיר כ' דהכא נפסל ע"י פרצה
שהוא יותר מעשר.

(לב) דהיינו דבפסי ביראות מבואר דר"י מכשיר עד י"ג אמות
ושליש, ובעומד מרובה מבואר דר"י מכשיר רק
עד עשר אמות (וכמו שרבינו כ' לקמן בשם הריטב"א). וע"ז כ'
רבינו דבעומד מרובה יש להסתפק אם מדאורייתא הוא ג"כ
נכשר עד י"ג אמות כמו בפסי ביראות והא דלא מהני ביותר
מעשר הוא רק מדרבנן, או דמדאורייתא לא מהני ליותר מעשר.
והטעם לחלק בין עומד מרובה לפסי ביראות, מבאר רבינו
לקמן דבפסי ביראות איכא הלמ"מ דהמחיצות שבקרנות
מתירים הפירצה עד י"ג, אבל בעומד מרובה ליכא שום הלמ"מ
להכשיר הפרצה ורק במקום העומד מרובה מכשיר כל פרצה
דנקרא פתח, ולכן אפשר לומר דביותר מעשר לא הוה פתח מן
התורה והעומד מרובה אינו מתירו.

(לג) בבית אפרים (עמ' ע"ה) מדחה הראי' דכונת רש"י הוא
דבפירצות עשר מותר לטלטל שם, אבל מדאורייתא

מחילות כרמלית הוי, ומנהך סוגיא^(א), וזו היא דעת הרמב"ם ז"ל (שנת פי"ד ה"א) שפוסק ד' מחילות דאורייתא לזרוק^(ב), ופפשט סוגיא זו דהוי כרמלית בג' מחילות, וזו מחלוקת ישינה ותליא בפירוש סוגיא דפרק א' דערובין (י"ג): מצוי שלא נשתתפו כו' הכשירו בלמי כו', ונדבר עוד קצת בזה א"ה לקמן, ולשיטה זו ראייה נכונה ממשנה זו לדברינו דפרעה יומר מי' מוליא מדין רשות היחיד של חורה.

ועיין עוד בריטב"א פרק מי שהוליאוהו (מז): גצי מצרכתא כד' אמות כו', ופירש דוקא מוקפת מחילות כו', והציא מהך דעדות החודש צראשונה לא היו זזין כו', ופירש בשם תוספות דירושלים לאחר שנפרעה היו פרעותיה יתר מעשר וכפרוך כולה למי, עיין שם, והא ירושלים רשות הרבים הואי משום הנך פרעות^(ג), כמו שכתבתי לעיל, שמע מינה דכל יתר מעשר פרעה גמורה מן החורה היא^(ד).

עוד ראיות דעכ"פ ביותר מי"ג אמות הוי דאורייתא

דעתיה דר' יהודה צי"ג אמה ושלש חזק למוכו יהא חייב כו', כנ"ל, ויש צו שם תיבות מיוחדות, עיין שם^(א).

ופירושו מצואר, ומסתבר ליה כיון דלר' יהודה כשר המצוי לטלטל כשהקורה למעלה מעשרים או שיש צו פרעה י"ג אמה ושלש, שמע מינה דאף רבנן סבירא להו דמדאורייתא כשר צכהאי גוונא^(ב), רק

ז. וכן מצואר בירושלמי להדיא דעכ"פ יש שיעור לפרעה מן החורה עכ"פ צי"ג אמה ושלש, והוא דבירושלמי פרק עושין פסין הלכה ה' (י"א) אמר, מעתה מצוי שקורחו למעלה מעשרים הואיל והוא כשר על דעתיה דר' יהודה חזק למוכו יהא חייב, מצוי שנפרץ^(ג) צי"ג אמה ושלש הואיל ופרעת מצוי על

דמשק אליעזר

שיש מחיצות בכל הקרנות אפשר דלא נפסל בפרעה מדאורייתא. ולכאורה יש להביא ראי' לזה דהרי בריטב"א ובר"ח כ' דירושלים נפסל ע"י פרעה שהוא יותר מעשר, ובמקום שיש פסין בהקרנות אינו נפסל רק ע"י פרעה שהוא יותר מי"ג אמות ולא ע"י פרעת עשר וכמבואר לקמן, ויש לדחות דהם נקטו השיעור עשר משום דלר"מ כבר נפסל ע"י פרעת עשר (וכמבואר דף י"ט), אבל לר' יהודה צ"ל דהפרעה היתה שם יותר מי"ג אמות.

(לה) כונת רבינו ג', דלכאורה יש להקשות דהאיד מוכיח הריטב"א מהסוגיא שם דרשות הפתוח לרה"ר לא סגי בג' מחיצות הרי, אפשר לומר דשם נפלו כל המחיצות וכמו שכ' באמת בתוס' שם, וע"כ דכיון דבמשנה איתא דנפרעה מחיצות החצר ונפרעה משמע דלא נפרעה במילאו, וזוה מדקדק הריטב"א דלא נפלו כל המחיצות, ולפי זה כ' רבינו דה"ה דיש לדקדק דפרעת עשר פוסל המחיצות.

(לט) בירושלמי לפנינו הגירסא הוא מצוי שנפרץ יותר מעשר חזק מר"ה לתוכה חייב. ע"ש. וכ' באור שמח (שנת פי"ז סכ"ה) דלפי"ז מוכח דפרעת יותר מעשר הוה דאורייתא. ודלא כמו שכ' רבינו כאן דרק בי"ג אמות הוא דאורייתא ע"ש.

(לו) זכן משמע ברש"י בעירובין (ג. ד"ה ממי שהא גוסה), וכמבואר שם בתוס' ר"פ. ובמס' שבת (ו: ד"ה קמ"ל גמורה).

(לז) זכן כ' בפ' הרבינו חננאל (עירובין ק"ה), דהפירצות בירושלים היה יותר מעשר אמות, ובשו"ת משנת רבי אהרן (א"ח ס"ו) מדקדק מזה דפירעה יותר מעשר פוסל מדאורייתא.

(מ) ראה שם מה שכ' בפני משה בד"ה מעתה מצוי. (מא) בפני משה ובקרבו העדה שם מפרשים דכונת הירושלמי הוא בלשון תמי', והיינו דאף לר' יהודה דסובר דמותר לטלטל במצוי שפירצתו י"ג אמות אבל מ"מ לא הוה

(לח) בבית אפרים (עמ' סכ"ה) מדחה דפרצות שבירושלים היה בהקרנות, ועי"ז לא היה שם פסין בכל הקרנות, ומש"ה הוא נפסל ע"י פרעה, (ואף דנשאר שם עומד מרובה, מ"מ כיון דליכא מחיצות בכל הקרנות הוא נפסל ע"י פרעה וכמבואר לעיל (נשערה כ"ט) בדעת הבית אפרים), אבל במקום

המצוי וכל החצר מפני שמוציאו מרשות היחיד ועושה אותו כרמלית עכ"ל, נראה דכרמלית לאו דוקא (י"ב), דכרמלית הזורק לתוכו פטור, וחצר שנפרצה ביותר מעשר אפילו משני רוחות אסור בטלטול ומכל מקום הזורק לתוכו חייב, דמכל מקום לא נפיק מכלל רשות היחיד לענין זה, והלכך כיון דמייירי בכל גווני שפיר מדייק מינה רחצה להך דתל המתלקט דאף שרוחב י"ו אינן חייב משום רשות הרצים, והא דאמרינן דאי מההיא הוה אמינא הני מילי לזרוק קמ"ל רב אפילו לטלטל, היינו בגוונא דמייירי רב שאין הפרצה יותר מעשר ואפילו הכי הוה סלקא דעתא דמתניתין דקאמר רשות היחיד לשבת רק לענין לזרוק קאמר ולטלטל אפילו אינה רק כעשר אסור, וקמ"ל רב דאפילו בטלטול חצר מותרת, והיינו כשאינה רק כעשר.

L

ובהבי אחי שפיר לענ"ד, מה שהקשה הריטב"א דדף כ"ב דמה מוחיב רחצה מהא דחצר שהרצים כו' נימא לעולם רבנן, וקמ"ל דהוי רשות היחיד אפילו לטלטל, ותיירך דהא לא משמע לן ממתניתין, מדע דבפרק קמא (ח:) אמרינן אי מחני' הוה אמינא הני מילי לזרוק כו', ואי מוקמינן לה הכי אס כן חיקשי מאי קמ"ל רב, ואף שתיירונו אמא דמלשון רשות היחיד לשבת לא מוכח היתר טלטול כמו שכחתי לעיל מש"ס דשבת במתניתין דצקעה צימות החמה, מכל

אין רחב י"ו אף שאין מחילות אין לו דין רשות הרצים (י"ט), וכן מוכח מהא דפריך אההיא דגצי פסין אמרינן אליבא דרבנן דלא מצטלי מהא דאמר ר' יוחנן ירושלים כו', אף על גב דפסין אינו רק י"ג אמה ושליש, וכן כתב הריטב"א שם (כ"ב דג"ה כאן הודיעך), (ובדברי החוספות) בזה אצאר לקמן (א"ה) ובכמה דוכתי (דף ו' דג"ה כי"ד מערצין), דלענין צקיעת רצים אין חילוק בין י"ו אמה או פחות.

ועוד נראה דודאי הך מתניתין דחצר שהרצים נכנסין כו' סתמא מתניא, ומייירי אף שנפרץ ביותר ויש צפרצה י"ו אמה, ואע"ג דפירצה חוסרת בחצר ביותר מעשר מכל מקום שפיר הוי רשות היחיד (י"ב) לשבת לזרוק אבל לא לטלטל, והא דקרי ליה רשות היחיד לפי שאינה רשות הרצים, וכמו דמשני עולא בשבת דף ו' (עמוד ב') אהא דתני התם הצקעה צימות החמה רשות היחיד לשבת, ואע"ג דרב אשי לא ניחא ליה בהכי דרשות היחיד קמני, מכל מקום גם לרב אשי אסור לטלטל אלא שהזורק לתוכה חייב. והוא הדין לענין חצר שנפרצה יותר מעשר, דהא לא גרע מפסי ציראות דלרבנן הזורק לתוכם חייב כדאמר ר' אלעזר הזורק לבית פסי ציראות חייב.

ועיין דריטב"א עירובין דף ט"ז שכתב לענין שבת פרצה יותר מעשר או פרוץ מרובה אסור כל

דמשק אליעזר

כן רק בהו"א של הגמרא, אבל למסקנת הגמ' דרבנן מייירי רק בשם ד' מחיצות, תו ליכא לחלק ברוחב הבקיעה ע"ש.

(א) **מבואר** מדברי רבינו דפירצת עשר אינו אסור מדאורייתא, ומ"מ לקמן (נעמי עכ"ל, וראה שם נהגה נ"ב) כ' רבינו, דזה הוא רק בחצר שהוא עשוי כעין פסי ביראות, דהיינו דהקרנות לא נפרצה ואיכא אמה עומד בכל קרן, ועי"ז איכא שם ד' מחיצות, אבל אם ליכא אמה בכל הקרן נאסר החצר מדאורייתא, אף במקום שהעומד מרובה על הפרוץ.

(ב) **ראה** במשכנות יעקב (עמ' נ"ו) מה שהשיג על זה.

(ט) **כונת** רבינו דבמקום שהרה"ר בעצמו הוא רחב ט"ז אמות רק מקום הבקיעה הוא פחות מט"ז אמות בזה, ליכא חילוק אם המקום הבקיעה הוא ט"ז אמות או פחות, אבל אם הרה"ר בעצמו הוא פחות מט"ז אמות לא שייך שהרבים יבטלו המחיצה וכדמבאר רבינו באורך (נעמי ק"ס).

(כ) **בתוס'** (כ"ב דג"ה והא אמר ר' יוחנן) מבואר דרבנן מודים דבקיעה שהוא ט"ז אמות מבטלים המחיצה, ומה שכ' רבינו דהוא מבאר לקמן, לא מציינו בתשובה זו שרבינו יבאר דברי התוס', ורק בתשובה הב' (עמ' ע"ט) מבאר רבינו דהתוס' לא כ'

13

דאי' פפי בניהה השמישתי נמי, אי' דמשמע לי דאשמועיני דלוי'ה רב"ר.

שם תודיה ח"ש, פרי'ה וכגון כו' דאי צור כו' פשיעה כו' ובה דנקט כו' משום דצבור כו' חידוש כו' לכאור' נראה דמייירי דכוהלי צבור מדרון המתלקט י' מתוך ארבע, וכמו שסיימו שרי"ר מהלכה בצוקו, ואינו מובן דאי' מאי פשיעוה' דצבור הולך מביתו לכותל כו' רב"ר, אדרבה היינו דק' קשיא לי ליתו רבים ולבעלי מחיצתא, ולמדנו מדבריכם דפירשה גי'ע ורבים צוקטין מצעלי מחיצתא מהי'ת וכו' רב"ר מהי'ת, ולכאור' היה נראה דנשעין לכל הפחות ד"ל כדרך היחיד, ולי'ע.

שם ד"ה וחי'הו, וי"ל דנשעין שלא יהא יתח' השמישתי כו' דלא הכיו מחיצתא נדרסת דאמר צ"י כי' דלא כו' מחיצתא, החס דנדרסת יחידים וכן של יחידים חיירי, ומשום דלא מיכרח מחיצתא והיא נדרסת לא אמרינן גוד חסוק, אלא דלסימנא בעלמא נקטו לה. שם ת"י אי' אי' עבד יכול לרוץ כו' לדעת ת"י צעין תרתי שיהא של יחיד, וגם לא יתח' השמישתי עובא שאין העבד יכול לרוץ, אז אין רבים מצעלי מחיצתא, אבל כשהעבד יכול לרוץ אף דלא יתח' השמישתי וכו' של יחיד, כיון דרבים צוקטין מצעלי מחיצתא ולדעת ת"י כל דלא יתח' השמישתי וכו' של יחיד, אין רבים מצעלי מחיצתא, אלא דלא נמסר ליחיד אלא אותן דלא יתח' השמישתי עובא שאין העבד יכול לרוץ, ולפי' השתא מני לאוקמא הכי' דהר' ומצוה'ת המפולשין לצורות בשל יחיד.

ג) כ"ב א' תודיה חויבין, וי"ל כו' חויבין עליה כו' לעומד באמצע הפילוש, לכאור' אינו מובן כיון דבין המחיצות רב"י גמורה וזה האמצע המפולש מדי' לדון הוא מפולש לרב"י, ומאי שייך ציטל מחיצות שצין האמצע לרב"י אי' מחיצות והאי'ה שצין צ"י המחיצות אינו מצטל, ואולי לזה כיון ברעב"א שכי' על דבריכם שאינו מחוור, וברעב"א כ"י דר"י כרצן דנשעין ג' מחיצות, ובר"י דרבים מצעלי מחיצות אף בשם ד' מחיצות, והלכך אף צעומ"ר ג' או צ"י מחיצות, ורבים צוקטין צעומ"ר הפרוץ אחר רבים ומצעלי מחיצות, ויש לעי' לפי רעב"א דלקמן מוקמינן הכי' דהר' שרבים ונכנסים לה צו כו' ומצוה'ת המפולשין בצורות כו' כר"י, ואך מש"ל לר"י כיון דבי' מחיצות כו' רב"י, ועי' לאמצע הפילוש כמש"כ תו', וי"ל דמש"ל צ"י דפנות זכני' ואחת כנגדן מופלגת מבין ורב"ר עוברת בצוה'ת הפלגה, כז' קס' אבל קשה כיון דבין המחיצות כו' רב"י אי' כו' כסתום ואי' אין רב"ר מצעל מחיצתא דכו' רב"ר כעוברת בין צ"י מחיצות, וי"ל דמש"ל ברב"ר עוברת צפנתא כותל שכנגדן כז' קס' ואי' לאו דמצעלי מחיצתא יידון צעומ"ר, אבל השתא רבים מצעלי מחיצות, אבל קשה כיון שצין המחיצות כסתום אי' צין בגיפוף וחוך צ"י המחיצות, חשיב כרב"י, וכן צין בגיפוף לחוך צין המחיצות השני, ואי' חשיב רב"ר כעוברת צין צ"י מחיצות, וי"ל דמש"ל דהגיפופין מופלגין כנגדן צ"י המחיצות ית' על ארך בגיפוף וכו' מודה ר"י דעי' ליק' ר"י צ"י מחיצות דאורייתא, אלא כשלא הפליגן זו מזו ית' על ארך, אבל אם הפליגן ית' מארכן לא כו' רב"י כיון דהמוקף פרוץ מרובה על העומד, ולא נחלק ר"י צוה' דלא סגי בככי' הדע דהא פסי ציראות צעין אמה וביניהן י"ג, ולא אמרינן כיון דיש כאן צ"י מחיצות זו כני' כו' רב"י מהי'ת, וכן כל סביבו וממילא גם אמצעו המפולש כו' רב"י, ועוד י"ל דהא דמוקים לה למתני דלקמן כר"י היינו דוקא צוה' דסי'ל דרבים מצעלי מחיצות אבל לא צמאי' דסי'ל דבי' מחיצות דאורייתא, וכמו דסי'ל לר"י לפי רעב"א.

כ"ב א' תודיה קשיא, דאי צ"י מחיצות דאורייתא לא כו' פרוץ מידו, לכאור' טעמא דר"י דצ"י מחיצות חשיב מוגדר ומיוחד בכל סביבו, ושפיר שייך למימר אחר רבים ומצעלי מחיצתא, ומי'ת שפיר קמשני דבי' מחיצות עדיף משם ד' מחיצות. כ"ב ב' מעלות ומורדות שצ"י כו' נראה דבין צרבי'ר שעי' המדרון, חיירי דחשיב כמוקף מחיצות, ובין צרבי'ר שעי' המדרון, דלא חשיב רב"ר, כיון דחשיב כמחיצה.

ד) ולענין הלכה נראה דנקטין דבשם ד' מחיצות לי' אחר רבים ומצעלי מחיצות כר"א כ' א', ודלא כר"י, דסתמא

76

דתלמודא שבת י' צ"י נוקים לה לצרייתא דהתם כותי' דתקומ' וצרייתא דהתם משמע דהלכתא כו', וכן פסק הרמב"ם פ"ז מבי' הל"ג, וכן דעת הרמב"ם שם וביצו'ו ראי' מהא דפי'ק דשבת, וכן נראה דעת ת"י שם ד"ה ולא, וכ"כ בהג"א דרפ"ב בשם מרמ"ט [מיהו החס כחוב דגם צ"י מחיצות שלמות לי' אחר רבים ומצעלי מחיצות וזה התם ולי'ע] וכ"כ הרמב"ם פ"ז מהמב'ה, גם כר"י וברא"ש העתיקו המשנה והשמיטו כוגיה הבני' ובתמא קיי' כחכמים, [וזה דלא כרעב"א דפסק כר"י] ולפי' כל הל' המתלקט י' מתוך ארבע אפי' דרב"ר עוברת עליו לא נמצעלו המחיצות וכו' ע"ג רב"י מהי'ת, כל שיש לו ג' מחיצות כאלו, ומתקן רוח ד' צ"י ומטלטל בצוקו.

ה) ונראה דכל שיש ג' מחיצות של עומ"ר לא אמרינן תו' דאחר רבים ומצעלי מחיצתא דג' מחיצות של עומ"ר עדיף משם ד' מחיצות ולא מנינו חילוק בין ג' מחיצות לדי' לענין דאורייתא ולפי' צוה'ת הזאת קס' לא תמלא רב"ר אף צוה'ת רחבות ע"י אמה ופי' רבוא צוקטים בהם שרחוב צ"י היא רב"י גמורה מהי'ת שיש לה ג' מחיצות עומ"ר אף שרחוב אי' וג' עוברת צפנותיה ורבים צוקטין צבן לא מצעלי מחיצתא, ובה דפירש ית' מני' אורבת אינו אלא מדרבנן, ומכ"ה אין כל פרי'ה אורבת כל שצומ"ר, וכיון שרחוב צ"י היא רב"י, גם רחוב אי' וג' נשעין רב"י שרבי' יש להן ג' מחיצות דמכ' שכן פתוחות לרחוב צ"י הוא מחיצה שרחוב צ"י היא כהנה מוקפת, ואף למש"כ תו' כ"ב א', ד"ה חויבין דאמצע הפילוש לא חשיב מחיצות וכמש"כ סק"ג, היינו דוקא לר"י דלא סגי לי' בשם ד' מחיצות, אבל הכא לרבנן קיימינן, ועוד דכח' עדיף שלמותה כ"י יש ג' מחיצות, מיהו אם אין כאן רק צ"י רחבות כרחוב הב' והג' לא שייך עומ"ר כיון דאין כאן מחיצות, ולא שייך עומד אלא אי' העומד יעשה רב"י לעצמו, אבל אם אינו עושה לעצמו, אינו עושה לאחרים, ואפי' דאם האמר עומ"ר ברחוב צ"י כדי לתקן דופן ג' לרחוב ג', ואפי' רב"י, ויתקן אפי' רחוב צ"י שח"ה פתוחה לרב"י מי'ת החלת הבידון הוא לאחרים, ולא לעצמו, ולא שייך עומ"ר ו' והג' מי'ת בשתי'ת רחבות ע"י אמה ורב"ר עוברת בצוקו, ואי' לא מבני' להו' ל"ה וצעין דלתות, אבל אם אחת מבין אי'ת רחבה ע"י אמה, או שאין שיעור רב"ר עוברין בצוקה, מתקן אותה צו"ה, ויחירה גם שני', שהיא רחבה ע"י ופי' רבוא צוקטין צ"י צו"ה, שהיא רב"י גמורה מהי'ת צ"י שום היתקן.

ז) ויצא לנו מזה דבא"י כל השוקים והרחובות שצרכים היונה גדולים כן רב"י גמורה מהי'ת דלכן תמלא צבן אחת מוקפת ג' מחיצות וכו' רב"י וכל הרחובות הפתוחות לה רב"י והפתוחות לחוכן נשעין רב"י, וכיון שכן כן נותרות צו"ה, ובמ"י סי' שמי'ת האריך שקשה להקל ממתה שאין סי' רבוא צוקטין, כל שהיא דרך לרבים לעוצרים ולסוחרים ולהאמור בהיתר מחוור ומרווח לברכים שלנו.

ח) ויש לעי' לפי' הא דאמר עירובין ק"ה אי' דלאחר שפיר' צ"י פרו'ת צירושלים הו"א רב"ר וכן מנכחה סוגיא דצני צחורה פסחים ס"ז אי' כמש"כ תו' שם, ותקשה לדין דקיי"ל כרצן דכל שיש ד' מחיצות לא אמרינן אחר רבים ומצעלי מחיצתא, אי' כ' נבי' דהוי רחובות פרו'ת ע"י אמה, אכתי' מצוה'ת הפתוחות לרב"ר יידון צעומ"ר וכל חולת ירושלים לכו' רב"י, וי"ל שהמצוה'ת היו גם כן פרו'ת והיו מפולשין, או נמו' שהיו המצוה'ת לדי' רב"ר מתוקנות צו"ה וחשיב כמחיצה, ולא אמרינן שז' עומ"ר מיהו יש לעי' למש"כ תו' צ"י ג' צ"י צ"י להוכיח דאכתי' היה רוב' החומה קיים, דל"כ לא היו יכולין לאכול פסחיהן, אי' למה לא היו רב"י מהי'ת כיון דהוי ג' מחיצות וי"ל דאכתי' חולת שצמטוט הוי רב"ר, אי' לענין אכילה קדשים קלים סגי צרו'ת המתלקט, ולענין שבת אמרינן אחר אורי' דה"ג ודאי' ומצטל לי' ומיהו צעומ"ר דבריכם י"ל דלעולם לא כו' רובו קיים ואפי' אכלו הפסח מדין אוכלין קק"ל ומע"ש אף שאין חומה ואפי' למי' ק"ר לא קדשה לעי' לזו', לשתתה מיהא קדוש ואפי' שאין חומה ועי' צעומ"ר שם [ש"י צו"ה משכ"י סי' ק"ט האריך צוה' ודברנו במה דבריי' מברא"י] מרגלים והמחבר השיג עליו, ושיקר יסודו דבטי' אמה

משנת רבי אהרן

שאלות ותשובות

חידושים וביאורים בעומק הסוגיות
ודברי הראשונים והאחרונים

אשר השיב לשואליו דבר ה' זו הלכה

רבנו הגדול שר התורה רבן של ישראל
מרן הגאון רבי אהרן קטלר זצוקללה"ה

חלק ראשון
אורח חיים יורה דעה

בהוצאת

בית מדרש גבוה לייקוואד * מכון ירושלים

ירושלים תשמ"ה

15

שצין שחי מחילות דקגי צראויות לנעול, אף דבזה הרי סברי כו"ע דבקיעת רבים מבטלת מחילה, ולא מהני אורח הפתח [כמפורש בדף ו' ע"ב דמכת קושיא זו מגיה את הברייתא דחנני וחכמים שכי' בה שמועיל לזה"פ דקאי על מנאות המפולשין לרה"ר]. ומ"מ פסק רמב"ם דגם צכה"ג סגי דלמות הראויות לנעול, וההוכחה לזה (לפי הגר"א) היא מאצולי דמחוזא, והתם הרי הו"ד מחילות, ומוכת לפי"ז דפוסק הרמב"ם כר' יוחנן דגם צכה"ג רבים מבטלי מחילה ונעשית רה"ר גמורה. והגר"א קאי שם להדיא לבאר שיטת הרמב"ם. מלבד דהרי הכל מודים דלשיטת הרמב"ם הרי נריך דלמות לפחות מדרבנן, ושבו קשה איך מהני עירוב צבוח"פ ברה"ר דידן.

אך ז"ל דעיקר הקמך הוא שאין רה"ר מפולש משער לשער, ובזה נמצא בס"ד, ויחזאר עוד, שאין לסמוך ע"ז. מלבד שהרי יש כמה שיטות הראשונים דגם ברה"ר דרבנן, ובכל מקום דבקיעת רבים, נריך נעילת דלמות. וגם להמקלין צכה"ג מ"מ נריך דלמות הראויות לנעול. אך בעיקר הדבר יש לדדים גדולים דיש כאן רה"ר דאורייתא ממש.

יא) ולפמ"ש לעיל צענין מקום הפירלות יתכן לומר דאין סתירה מדברי רש"י ועוד קדמונים שכי' דרה"ר הוא צמכוונים משער לשער, דצחמת י"ל דגם לדידהו חשיב רה"ר גם כשאין הפתחים מכוונים, ומה שנקטו וכתבו מכוונים משער לשער הוא משום דלא נחמי לפרש באופנים הנ"ל דמיירי באופן שהיו פתחים ושערים בכל זד (כ"זיר ה'), או יותר משער ופתח אחד צבד זה וכן צשכנגדו (כ"זיר ד'). אלא מיירי כשיש רק פתח א' בצפון וא' צדרום וכדומה (וכ"זיר ג') ובאופן זה הרי בכל מקום היו ג' מחילות [ובמקום המוקף בג' מחילות הו"ל רה"י או לפחות כרמלית וכנ"ל] ונ"מ גם שזריך שיהיו השערים נעולים צלילה, ושלא להניח שמים צבד מכוונים כשהם פתוחים, דלא צמקום הפילוש יהי' רה"ר.

ואבאר הענין יותר, לדוגמא, פלטיא דהיינו שוק של רבים צאמנע, וצארבעה לדדים הרי ישנם צמים, אך בכל הדדים מתפשטים רחובות של רבים ודרך הרבים עוברת, נמצא דבכל זד הם פתוחים, אך מ"מ עומד מרובה על הפרוך (ז"זיר ח'), נראה צרור לדברי הכל חשיב רה"ר, וקתם שווקים צעיירות ורובם ככולם הם צאופן זה. והנה צבית אפרים הרי מפורש להדיא כן דאם נפרץ צאלכסון צב' קרנות אף שכל המחילה עומדת חשיב רה"ר, דכן פירש פירלות דירושלים. והחולקים עליו אין מודים לפירושו צזה, וכדעת רוב הגדול של הראשונים הפוסקים כר' יוחנן, אך סוברים דפירלה של ט"ו מבטלת המחילות מה"מ, ובקיעת רבים מבטלת אורח הפתח ג"כ, אבל צלא"ה המחילה צטילה. והוכיחו ג"כ דעומד מרובה על הפרוך עדיף מדיומדין ומ"מ פירלה מבטלת. אך נמצא צהשיטות דס"ל דצעינן מכוונות משום דאל"ה יש

בכל זד ג' מחילות טובות, דלל מהכא הפירלה צבד שכנגד אבל עד הפירלה הרי מחילה עומדת (ונמצא לעיל דגם זה אין מוסכם צבהלט לכל הקדמונים). אבל צציר הנ"ל הרי אין שום הצטרפות צין המחילות ובכל זד עוברת דרך רה"ר מלצ הפירלה צעלמה, ובדאי ל"ח רה"ר, וצזה גם המשכני' סוצר כן, דאין שום חיבור צין המחילות כלל. ואחרי דהמקום הוא צעלם רה"ר והם צוקעים להרחובות צצהלדדים הכל רה"ר גמור. ומסמבר ודאי דגם צאופן שהפירלות הן בכל זד, צאופן שאין ג' מחוברות, חשיב רה"ר. ואם רק בג' דדים צזה (ז"זיר ט'), הנה צבד אחד שמחוברים, כמו חלק מזרח לצד דרום וצדרום אין פירלה ומחובר עם חלק מכותל לצד מערב, החלק הזה רה"ר, אבל מהפירלה ולצד צפון הכל רה"ר, דאי לאו הכי צרובא דרובא של השווקים צעולם לא חמצא רה"ר, וזלח שיטת הרשב"א ודעימי' (צעה"ק), הובא צבאה"ט סי' שמי"ה ס"ק ו'), דצפלייא אין מחילות מועילות, ונוטה לזה החכם צבי צתשובה (סי' ל"ו), והיאוד דלריך ז"רוף מחילות הוצר גם צהמשכני'.

יב) עוד נראה דצין מכוונות משער לשער גם צלאו זה היסודות המוכרים, דאם ישנן שחי מחילות זה כנגד זה, צצפון וצדרום, וצמזרח יש פירלה כשיעור דלא חשיב פתח מה"מ, וכנגד לפני המחילה צמערב עובר רחוב דהוא רה"ר רחב ט"ו אמה מצפון לדרום צזה (ז"זיר י'), דאין לו ג' מחילות וחשיב רה"ר, והמקום שכנגד הפירלה צמזרח הוא צודאי רה"ר, שאין לו רק כותל אחד היא המחילה המערבית, דלכו"ע חשיב כל הרחוב ממזרח למערב רה"ר, דאין מצטרפת כלל המחילה מצד מערב אחרי דרה"ר מפסיק ציניהם, ול"ש כלל לחשוב לג' מחילות ציון שעובר דרך רה"ר. ול"ש כלל לומר דהמחילה צצמערב חוסמת את הדרך נגדו, דאטו נריך רה"ר עד סוף העולם, הרי צוקעין שם וילכו דרך הרחוב שכנגדו שהוא רה"ר לכו"ע, ומה שזריך לעקם הדרך אין זה נוגע כלל דאטו דרך צאלכסון או עקממות ל"ח רה"ר. והא דכתבו דלריך פילוש משער לשער כציוון, הוא צמוקף חומה, דאם הפירלות אינן וכנ"ז או השערים אינם מכוונים, הרי יש בכל מקום ג' מחילות. אבל צאופן הנ"ל הרי מחובר לרה"ר ול"ש כלל לצרף המחילה שכנגדה, דאי לא חימא הכי כמה הוא השיעור דלא יצטרף, ואיך יחשיב צפילוש ישר שצין צ' מחילות, אם שכנגדו צכמה פרסאות ישנה עיר או חומה או גדר או חריך. (וזה קשה אליצא דהחוס' צעירובין כ"צ ע"ב ד"ה דילמא, שהקשו, חימה דלרבנן (דס"ל רבים לא מבטלי מחילה) כל ארץ ישראל חיעשה רה"י ע"י סולמא דצור ומחמתא דגדר, ובכל נמי דמקיף לה דיגלת ולא אחו רבים ומבטלי מחילתן וכו'). וחילצו, דמחילה שאינה עשויה צידי אדם לא חשיבא מחילה כולי האי, ואפילו רבנן מודו דלחו רבים ומבטלי מחילה. וא"כ קשה דצכה"ג חחשב מחילה שלישיית. וצריטיב"א שם

בשם רבינו הגדול (הרמב"ן) כתב ליישב דשיעור מחילה לשווי רה"י הוא כל שרואה עצמו בחוק המחילות, אבל יותר רחוק מכאן ל"ח רה"י, ולדידהו ניתא, אבל החוס' הרי לא סברי כן. וראייה בגאון יעקב (שם) דחמה כעין זה על החוס', ז"ל: לרבותינו בעלי החוס' למאי דמסיק, מחילה אפילו באלף כורים מהני, ובבל וכו"ע היינו משום דאחי רביס ובטלי מחילתא, ורבנן נמי מודו במחילה שאינה בידי אדם, קשיא לן, חדא, רביס בשפת אוקינעוס ובפרת ודיגלת מי אתו, ובפרק קמא נמי אמרינן מצוי שזידו אחד כלה לים, ומו יס גופיה להוי רה"י, ומו רה"ר דחייבין עליה אימא איכא מרחוק מחילות גמורות בידי אדם וכו', ומה"ע מכריע הגאון יעקב כהרמב"ן והריטב"א כנ"ל). וצירושלים חילמלא לתוח ועולות, ומכ"ש בפירוט זה כנגד זה, דגם חכמים מודים, דמחפרש כפשוטו בלא מחילה (א"ה, נראה הכוונה שיש רק ב' מחילות), אין יתכן שלא יהא בלד אחד לפחות מחילה אחת כנגדה. ועוד יותר יש להקשות, אף אם יש כנגדה מחילה בידי שמים דבקיעת רביס מבטלה גם לרבנן. אבל עדיין קשה דפירוש בקיעת רביס דמבטלה הוא באופן דבוקעין חוק המחילה אבל שפיר שייך הר או נהר שאין רביס בוקעין דרך הנהר, ומחשז מחילה שלא יהא רה"ר.

אך הדבר ברור, דאחרי שאין שום הנטרפות להמחילה שכנגד עם השתי מחילות לא יועיל כלום, וז"ב מאוד בס"ד. ובכאן (צ"ור י" הג"ל) הרי רה"ר מפסקת, כי חוק לשער העיר הוא ג"כ רה"ר ואין צירוף לכותל העומד מרחוק. אף כד נדייק יותר יתכן שיהא מוכח מזה גם בלא הפסק רה"ר אף אפילו בהפסק כרמלית, דהחוס' הג"ל כתבו לתרץ על סולמא דזור מהאי גיסא ומחנתא דגדר מהאי גיסא, היינו דהמחילות הקיפו כל א"י, וכן פרט ודיגלת הקיפו בכל, אבל מה דישנה ברחוק מחילה בהפסק רה"ר בלא צירוף כלל, צודאי לא בטל רה"ר. וזה ברור מאוד להחוס', וא"כ כלל לבקיעת רביס אף חשיב כמו ליחנייהו למחילות. וזה נראה דאפילו אם הרחוב ההולך מנפון לדרום ג"כ יש נגדו עוד רחוב הולך ממזרח למערב וכן בשני הצדדים (צ"ור י"א), דהיינו בלד נפון הולך ממזרח למערב וכן בלד דרום, נמלא דהרחוב ההולך מנפון לדרום ג"כ יש לו ג' מחילות היינו המחילה מזד מערב והמחילה מעבר לרחוב היינו שני הרחובות ההולכים ג"כ ממזרח למערב, מ"מ אם הרחובות ההם אין להם רק ב' מחילות ג"כ הכל רה"ר (וזה בלאו היסוד דבעי חיבור בהמחילות אלא מזד ההפסק דרה"ר ל"ח המחילות שמעבר השני וכן אפילו עד מאה) והבן זה. (וביסודות אלו תמוהים לי מאוד דברי הגאון חז"א ז"ל, ובל"ג יבואר א"ה בסוף ענין זה).

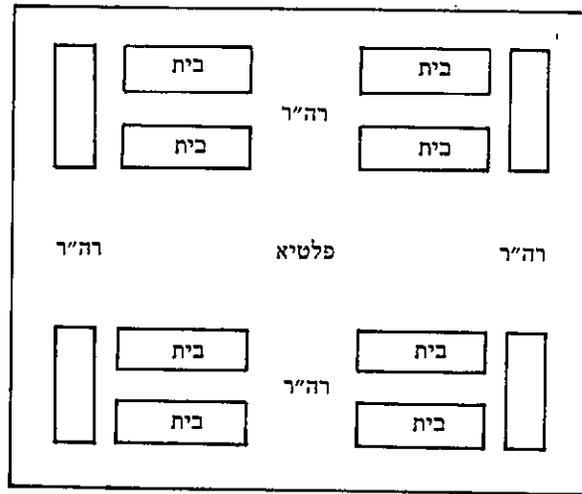
יג) עוד נראה להוכיח כהיסודות הג"ל, דבגאון יעקב דף כ"ב הקשה על תירוק החוס' דמחילה שאינה בידי אדם אתו רביס ומבטלי לה, דבשפת אוקינעוס

ובפרת ודיגלת מי אתו רביס. עוד הקשה דבפ"ק דף ח' ע"א נמי אמרינן מצוי שזדו אחד כלה לים, הרי דים הוי מחילה, והן קושיות עצומות.

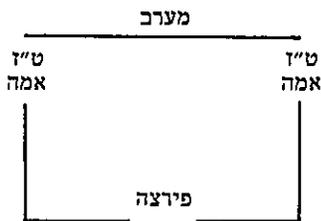
ונראה ליישב לפימ"ש בגמ"א סימן שס"ג בס"ק ל' וז"ל: משמע דים נחשב למחילה וכו', ומימא דא"י חעשה רה"י וכו' דמחילה בידי שמים אתו רביס ומבטלי מחילה, וז"ל דהכא מיירי במקום שאין הספינות עוברות שם לנמל דשם הוי הים מחילה, וה"ה שאר מימות שאין הספינות עוברות שם הן עלמן מחילה וכו' עיי"ש.

הרי דמפרש דרביס בוקעים הוא דוקא במקום שהספינות עוברות שם. וצודאי אין הפירוש מה שטוח זיס, דהמחילה ה"ה בשפת הים שנמוך עשרה טפחים מהיבשה, ובקיעת רביס צריכה להיות דרך המחילה וזהו היא בטילה, וכקושית הגאון יעקב. אף הפירוש ברור דבמקום שהספינה באה הרי האנשים יורדים והרי עוברים דרך המחילה, והזכיר להדיא שאין הספינות עוברות שם לנמל היינו שורדים דרך שם ומבטלת המחילה. ועדיין תמוה דבפרת ודיגלת דמקיפוס לבבל ואוקינעוס לכל העולם, הרי בעינן מפולש מכון, ואיך יחשיב, הלא דוקא אם מעבר השני של היבשה מכון ממש כנגדו, ג"כ יש מעבר לרביס דרך ספינות ויש נמל מקום שורדים במכון ממש בקו ישר ממש וזה לא יתכן כלל וכלל, וכל מי שיש לו קצת דעה יבין דלא על זה נבנו דיני רה"ר וכל הגזירות שגזרו חכמים שמה יעצירונו. וגם אם יאירע כן בזמן מן הזמנים, הרי עדיין יתכן שכנגד מקום כניסת האניות ישן בשטח כל היבשה או כל מדינת בבל, עיירות ומחילות שונות המפסיקים נגד הפילוש, וצריך לידע דבכל הדרך אין הפסק מחילה. (וגם אולי במקום כניסת האניות שכנגדו יש שם מחילה עשויה בידי אדם, דלמקצת שיטות להמקילים לא אתו רביס ומבטלי).

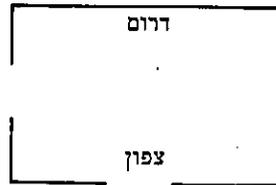
ומוכרח מזה לפחות אחד מהיסודות דלעיל, א"י כמו שצדדתי בצאת ה' צדעת הגר"א דלא בעינן מכון וכוה מיושב הכל, או כהיסוד בצאת ז' וח' דהמחילות צריכות חיבור שהסכימו על זה הגאונים ב"א ומשכנ"י (ומה שלא הסכים המשכנ"י על דרך הב"א בפירצה בקרנות הרי יבאר הטעם להדיא דכיון דביאר גם הב"א דנעשה שם לורת הפתח, וע"ז תמה אם בשם ד' מחילות בעלמא, ואף שהפרוך מרובה וגם יותר מט"ז אמות, סגי דלא מבטל המחילה דבקיעת רביס, א"כ בעומד מרובה בכל זד הלא איכא ממש ד' מחילות ועדיף מדיומדין, אלא דאחינן עלה מזד חסרון החיבור, וזה הרי לורת הפתח מהניא, והבן). ואם ישנן כמה פירצות בין בשנים מן הצדדים, ומכ"ש אם יש פרצות בכל הצדדים, ואף אם פירצה אחת בכל זד, שוב בטל החיבור של המחילות (ומפורש הלשון כמה פעמים בראשונים דפירצה דלא חשיבא פתח הוה כפרוך במלואו). וזהו לא יקשה אם עומד מה באמצע הדרך כנגד מקום בקיעת הרביס, דאינו נוגע כלל, אחרי דבטילה החומה או מחילות הנחרות משום

ציור ח'
שייך לסעיף י"א

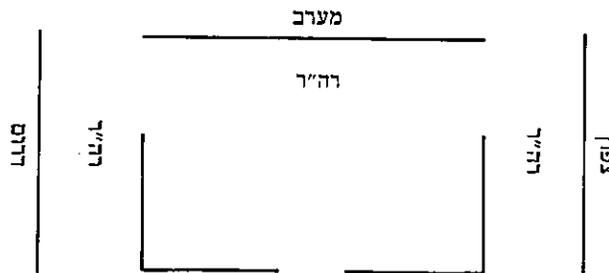

ציור י'
שייך לסעיף י"ב

ציור ט'
שייך לסעיף י"א

76

ציור י"א
שייך לסעיף י"ב

L

לזה. דמה לנו איך שעוברים אם ברגל או ברכבות ומכוניות. דמה שתוך המכוניות הוא רה"י, הא עכ"פ רה"י זה הרי הוא אינו קבוע לשכון בו אלא נעשה רק להעברת אינשי. ולא נחשב כלל שמכוניות הולכים אלא שאינשי הולכים על ידי המכוניות לאיזה מקום ע"י דרך זו. והמוליך הרכב יחייב על איסור הוצאה ורכב זה מרה"י לרה"י כשעמד בחצר בעליו, ועל כל עקירה והנחה שעשה בדרך אם הוצרך ממש לעמוד, ואפילו על מה שצריך לעמוד בשביל סימן אור האדום, לבד איסור הבערה וכיבוי. והמוליך והנושאים דברים שחשיבי רה"י ודאי חייבים, כדאייתא בשבת דף צ"ב ע"א, דליף רבי אלעזר מוציא משאי למעלה מעשרה טפחים שחייב ממשא בני קהת שהיו נושאים הארון והמובחות, והם הא היו בחשיבות רה"י דגובתו עשרה ורוחבן ארבעה.

ומה שבנוורת גבוהה עשרה ורחבה ששה אמר אב"י שפטור בדה' ח' ע"א, ופרש"י מטעם דמשכן גמרינו שהיו זורקין מחטיהו ולא היו זורקין רשויות, הוא דווקא בזריקה, אבל בהולכה חייב. ולא קשה עליו מה שמוכח בגליון בשם תוס' ישנים, שהקשו עליו מהוצאה דארון ומובחות. שבהוצאה שייך לחלק בין זריקה להולכה. דמה שהיה במשכן הוא מלאכה, ומה שלא היה כמשכן אינה מלאכה, אף בענייני הוצאה ותולדותיה גופייהו. ולכן מצריך שנמצא ככל עניין הוצאה שיהיה במשכן, כדאשכחן דף צ"ז ע"א במושיט, שמתמת במשכן היתה דרך הושתה רק בדיוטא אחת מרה"י לרה"י דרך רה"י, אין חייבין אלא דווקא בדרך זה. וכוזק פטור מאחר שלא היה במשכן זורק כה"ג. וסובר רש"י שכן הוא בזריקת אוהלים, דכיוון דבמשכן לא היה זריקת אוהלים פטור, אבל הולכה שהיה במשכן באוהלים חייב.

עכ"פ המכוניות וודאי הם בדין הליכת האינשי על ידם, והם מוציאין אותן מרה"י לרה"י, ומעבירין אותן בכל הדרך שהאינשי רוצים לילך, ולא שהמכוניות הולכות, וא"כ ודאי שיש להחשיבם כמספר הס' ריבוא. ולענין חשיבות המספר לס' ריבוא אינו נוגע כלל מה שאסור להאינשי לילך במכוניות, דאף אם היה זה דבר מותר היו נחשבין כהמספר, מאחר דחשיבות הולכין הוא על האינשי הנמצאים במכוניות אף אינשי שאין עליהם איסור שבת כלל.

7. כדברי החזון איש שרחובות החוצים זה את זה נחשבים כרשות היחיד מן התורה, משום שנידונים בעומד מרובה על הפרוץ

וטעם השני שהחזון איש בהלכות עירובין סימן ק"ז אות ה' סובר דעומד מרובה על הפרוץ לית לו שיעורא, שלכן כרכים הגדולים הן בדין רה"י מדאורייתא. שכיוון שאיכא רחובות הולכין לאורך העיר ולרוחב העיר,

שחלק הבנוי הוא יותר מרוחב הרחוב אף ברחובות היותר רחבים, הרי גם מקום הפרוץ שהוא רוחב הרחוב כעומד דמי, שא"כ הוא מקף מחיצות מכל ד' הרוחות לכ"ע אף לאלו שלא מצריכין ס' ריבוא עוברין. הוא דבר תמוה, שנמצא שהכרכים היותר גדולים הם רה"י, ורק הכפרים ועיירות הקטנים ביותר שאין להם אלא רחוב מפולש אחד הוא בדין רה"י. להיפוך מכפי שכל ישראל סבורין שהכרכין שייכין להיות יותר רה"י. וכדכתב הוא בעצמו שבמשנה ברורה (סימן שמ"ה סעיף ח' ביאר הלכה ד"ה שאין ששים) כתב שלא כדבריו, ודברי המ"ב הוא שיטת כל ישראל בפשיטות.

ועוד הא וודאי גם במדבר שהיו ישראל שרויין במשך י"ב מיל על י"ב מיל, הרי ודאי היו רחובות רחבים ט"ו אמה בין ממזרח למערב בין מדרום לצפון, ומקום האוהלים היו יותר מטי"ו אמה רוחב. דהא אין לומר כלל שהיו הרחובות המפולשין כולן עוברים רק בכיוון אחד, דלא היה שייך להגיע למשכן ולמקום משה רק מרחוב הסמוך למשכן. דהא וודאי לא הלכו דרך התצרות דהיו התצרות מתבטלות ממשמישי הצניעות שלהן, שבלעם היה מובחת כזה, כיון שהרבה אינשי היו עוברין דרך התצרות. ואף שהרה"י היה רק אצל משה, אבל כיון שמקום מחנה ישראל היה נחשב כמוקף מחיצות, והמחנה דישאל הא היה לארבע רוחות המשכן, שאם זה שהבנוי היה מרובה על מדת הרחוב היה כמחיצה גם במקום הרחוב, הרי היה נמצא שמתנה ליה שהיה באמצע נמי היתה מוקפת במחיצות, ולא שייך שיהיה אף מתנה ליה רה"י (ולכאורה תמוה, שהרי החזון איש עצמו שם, שלל אפשרות זו, וכתב שבשני רחובות החוצים זה את זה, לא שייך עומד מרובה, כיוון דאין כאן מחיצות, ולא שייך עומד אלא אי העומד יעשה רשות היחיד לעצמו - היינו שיש לאחד הרחובות שלוש מחיצות מצד עצמו, על ידי עומד מרובה - אבל אם אינו עושה לעצמו, אינו עושה לאחרים, עיי"ש. ולפי זה אם בדגלי מדבר היו כל הרחובות חוצים זה את זה, אבל פתוחים בקצותיהם, הרי אינם ניתרים בעומד מרובה, ושפיר חשיבי רשות הרבים. ולכאורה אין הוכחה שבדגלי מדבר היו רחובות שלא היו מפולשים כלל, אלא בעלי שלוש מחיצות. ואולי גם זה אינו מסתבר, שלא היו בדגלי מדבר מבואות שכל ייעודם היה להכיר שתי דרכים ראשיות מקבילות, ואו יש למבואות אלו אפילו ארבע מחיצות מצד עומד מרובה, כיוון שלא היו מפולשים מצד אחד של המחנה לצידו השני, וממילא שוב חו' דגלי מדבר רשות היחיד. והקשה זה החזון איש עצמו לגבי ירושלים, עיי"ש בס"ק ח'.

אלא מוכרחין לומר שמקום הרחובות שנעשו זווקא לדריסת הרבים מפולש מקצה אל הקצה, לא נחשב שהוא ג"כ נחשב כגדור מצד שהוא מועט נגד העומד דמקום הבנוי, ורק בפרצה בעלמא שלא נעשתה לדריסת הרבים נחשב כגדור מהא דעומד מרובה, דלא

כהחז"א אלא כהמ"ב, ופשיטותא דכל ישראל לבאר את דעת מרן זצ"ל, וכך אמר פעם על-פה, שי לומר שהפרוץ העומד - כאשר העומד מרובה - נח ממש בפועל, עד כדי כך שהוא מבטל דריסת רביו במציאות המקום פרוץ ורבים דורסים בו. דין עומד מן הפרוץ עניינו הוא רק שאם העומד מרובה בהיקף, מ המקום למוקף. אבל לא שהמקום הפרוץ הווי כגדור ו לכן שייך דין עומד מרובה רק בפרצה בעלמא, שנעשתה לדריסת רבים נעשית גזורה במחיצה.

וכן מוכחת דעתו ממה שחידש באגרות א"ח פ"ט שלא אמרינן דאמי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיס למחיצה, כאשר בכל המחיצה עומד מרובה על הפרוץ. ולכן במחיצה ארוכה כמה אמות מרובות על כל ד שהוא פתח רחב מעשרים, הרי בהכרח יש שם מחיצה מקום הפתח דהא עומד מרובה על הפרוץ הוא בכי והוא פתח בהכרח. רק שיש עוד דין, דפתח רחב מע אוסר, אפשר שהקצת מחיצה שנעשה באמצע הפתח מצד אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא, דשם עומד מר המחיצה עדיף, ולא יניח שיתחשב אף מקום זה א יתחשב כמו שהוא סתום ככל המחיצה ששמה הוא וממילא אין זה פתח אחד רחב יותר מעשר אמות, ב' פתחים שכל אחד פתח מעשר שאינו אוסר. פתחים. עכ"ל. וטעם זה שייך רק אם לא נימא שבע הווי הפרוץ ממש סתום, שאו לא נוכל להסתייע מרובה להכשיר פתח זה. שהרי דין עומד מרובה על יכול לבטל דין פתח ולעשותו סתום, שהרי יש כאן פ ופתח זה רחב יותר מ', ומצד זה הוא אוסר. ודין ע אינו מכשיר פתח רחב מ' לעשותו כסתום. אלא שבעומד מרובה הווי המקום מוקף כולו, ולכן א חסרון היקף, דהיינו פרצה, לבטל אף הקצת מוק הפתח, ולכן נחלק הפתח לשניים.

ענף ב

ד. אם אפשר לומר שלעניין שבת אין מחיצות ממש, ודי כמניעת רגל ר

וכתב שם טעם שלישי, על פי התוס' בן ע"ב סוף ד"ה פחות, שהקשו על מה דל בהיתה פחותה מעשרה טפחים וחקק כדי לעשרה לא נכשרה כשרחוק החקק מהכותי טפחים, ובשבת דף ז' ע"ב אייתא דבית שאין וחקק בו להשלימו לעשרה, אמר אב"י סתם ד אף שהוא רחוק מהכותל יותר משלשה טפ היתוס' דלא דמי רשות שבת שהוא למנוע לסוכה דבעינן מחיצות סמוכות לסכך. וכתב שמדברי התוס' מבורר דמחיצות שבת לא ב

אג"ח

או"ח ת"ק ג ס' בת אג"כ

ברחובות
ב הרחוב
הרחובות
רין. הוא
זם רה"י,
הם אלא
כפי שכל
רה"י.
מ"ה סוף
י, ודברי

ל שריון
רחובות
ים לצפון,
דהא אין
ברים רק
קום משה
ולכו דרך
הצניעות
אינשי היו
וצל משה,
ב כמקף
ע. רוחות
ית הרחוב
א שמחה
ולא שייך
טרי החזון
נת החוצים
חיצות, ולא
נמו - היינו
ל ידי עומד
ה לאחרים,
ז תוצים זה
יים בעומד
אין הוכח
אלא בעלי
היו בדגלי
ים ראשיות
ז מצד עומד
חנה לצירו
הקשה זה

ז שנעשו
הקצה, לא
מועט נגד
לא נעשתה
יובה, דלא

כחזו"א אלא כהמ"ב, ופשיטותא דכל ישראל. (ייתכן
לבאר את דעת מרן זצ"ל, וכך אמר פעם על-פה, שלא שייך
לומר שהפרוך המועט - כאשר העומד מרובה - נחשב גדור
ממש בפועל, עד כדי כך שהוא מבטל דריסת רבים. שהרי
במציאות המקום פרוץ ורבים דורסים בו. דין עומד מרובה על
הפרוך עניינו הוא רק שאם העומד מרובה בהיקף, נחשב כל
המקום למקף. אבל לא שהמקום הפרוך הוא כגדור במציאות.
ולכן שייך דין עומד מרובה רק כפרצה בעלמא, ולהחשיב
המקום כמקף. אבל לא להכחיש את הויש, ולומר שדרך
שנעשה לדריסת רבים נעשית גדורה במציאה.

וכן מוכח דעתו ממה שחידש באגרות אר"ח ח"ב סי'
פ"ט שלא אמרנו דאתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטלי
למחיצה, כאשר בכל המחיצה עומד מרובה על הפרוך. וז"ל שם,
ולכן במחיצה איובה כמה אמות מרובה על כל הפתח, אף
שהוא פתח רחב מעשרים, הרי בהכרח יש שם מחיצה גם על
מקום הפתח דהא עומד מרובה על הפרוך הוא בכל המחיצה
והוא פתח בהכרח. רק שיש עוד דין, דפתח רחב מעשר אמות
אוטר, אפשר שהקצת מחיצה שנעשה באמצע הפתח לא יתבטל
מצד אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא, דשם עומד מרובה שמכל
המחיצה עדיף, ולא ניתן שיתחשב אף מקום זה אויר, אלא
יתחשב כמו שהוא סתום ככל המחיצה ששמה הוא גם ככאן.
וממילא אין זה פתח אחד רחב יותר מעשר אמות, אלא שהם
ב' פתחים שכל אחד פחות מעשר שאינו אוטר אף בריבוי
פתחים. עכ"ל. וטעם זה שייך רק אם לא נימא שבעומד מרובה
הווי הפרוך ממש סתום, שאו לא נוכל להסתייע בדין עומד
מרובה להכשיר פתח זה. שהרי דין עומד מרובה על הפרוך אינו
יכול לבטל דין פתח ולעשותו סתום, שהרי יש כאן פתח בהכרח,
ופתח זה רחב יותר מ', ומצד זה הוא אוטר. ודין עומד מרובה
אינו מכשיר פתח רחב מ' לעשותו סתום. אלא ע"כ לומר
שבעומד מרובה הווי המקום מוקף כולו, ולכן אין כאן כלל
חסרון היקף, דהיינו פרצה, לבטל אף הקצת מוקף שבאמצע
הפתח, ולכן נחלק הפתח לשניים.)

ענף ב

ד. אם אפשר לומר שלעניין שבת אין צריך
מחיצות ממש, ודי במניעת רגל רבים

וכתב שם טעם שלישי, על פי התוס' בסוכה דף ד'
ע"ב סוף ד"ה פחות, שהקשו על מה דלעניין סוכה
בהיתה פחותה מעשרה טפחים וחקק כדי להשלימה
לעשרה לא נכשרה כשרחוק החקק מהכותל יותר מג'
טפחים, ובשבת דף ז' ע"ב איחא דבית שאין תוכו עשרה
וחקק בו להשלימו לעשרה, אמר אב"י סתם דנעשה רה"י
אף שהוא רחוק מהכותל יותר משלשה טפחים. ותיצרו
התוס' דלא דמי רשות שבת שהוא למנוע רגל רבים,
לסוכה דבעינן מחיצות סמוכות לסכך. וכתב שלכן מאחר
שמדברי התוס' מבורר דמחיצות שבת לא בעינן מחיצות

מד"ן מחיצות אלא מחמת שמונע רבים מלעבור, אין צורך
למחיצות, אלא כל שיש לפניו מניעה שלא לעבור לא
הוזה רה"י. דהוא כגון חוק המלכות שאסור לעבור
להולכין ברגליהן באמצע הדרכים, לא הוזה רה"י.

והוא דבר תמוה ובטל דהא התוס' כתבו שהבית
שאין בתוכו עשרה נעשה רה"י על ידי השלמת החקק.
וכי יוכיח מתוס' שיעשה רה"י ממש גם בלא מחיצות
אלא במניעת רגל, כהעמדת שומר שלא יכניס לאיזה
שטח מקום שום אינשי לשם. וגם להיפוך חזינן
דהמחיצות שכשרין לשבת אין מונעין הרגל כלל, דהא
נעשה רה"י ממש גם בצורת הפתח, וגם בלחץ, אף שלא
שייך מניעת רגל כזה. הרי מוכרחין לומר דהוא דין
מחיצות ולא מניעת רגל בעלמא. וכוננת התוס' שלא דמי
לסוכה דהוא גזרת הכתוב שיהיו להסכך גם מחיצות, לכן
בעינן שיהיו סמוכות להסכך דאל"כ לא שייכי להסכך.
אבל בשבת שהמחיצות מראין שהוא רשות יחיד שאין
לרבים לעבור שם, אלא מחמת שהניחו להם מקומות
פתוחין לעבור דרך שם, סגי אף בחקק להשלים לעשרה
לכותל הרחוק ממנו אף יותר הרבה טפחים. ולא שייך
למילף מזה בשאר מניעות, כחוק מלכות כסימני אור
אדום ומלת עצור (סטאפ) שיתחשב כמחיצות.

אבל ודאי אם ע"י חוק המלכות וסימני אור אדום
ומלת עצור נתמעטו העוברים משיעור ס' ריבוא, אין לו
דין רה"י, מצד שליכא עכ"פ ס' ריבוא עוברין. אבל
ברור שהעוברין ושכין נחרבו על ידי חוק המלכות
וסימנים דאור אדום ועצור, שעל ידי זה ליכא סכנה וגם
לא דוחק לעבור, כמו שהיו אילו לא היה חוק המלכות
והסימנים. ומניין לנו לומר חידוש כזה שרה"י הוא
דווקא מקום שהמלכות מניה להיות הפקר, שיוכל כל
אחד לילך ולרוץ כרצונו אף שעיי"ז יזיק לחברו. אלא
ודאי דהמלכות צריך לסדר איך שילכו האינשי באופן
שלא יזיקו, ולא נגרע מחשיבות רה"י בשביל זה. ומדיני
התורה בשביל החיוב דאסור להזיק אסור לאדם לרוץ
ברה"י, וכדומה כל דבר הגורמין להזיק. והתורה מקפדת
יותר על האינשי ברה"י שיהיו בהילוכם ובכל מה
שעושין ברה"י, שילכו ויעשו באופן שלא יגרמו הזיקא
לאינשי, שבשביל זה איכא מניעה לאינשי שלא יוכלו
לילך ברה"י כרצונם. ובפרט במדבר שכל תניותיהם
והליכתם היה על פי ה', והיה רה"י. וכל אלו המניעות
שמונעות הליכות שיכולין להזיק מרבות הליכה דאינשי
ולא פחתות, ואם עוברין ס' ריבוא הוי בדין רה"י
לכו"ע.

ה. מחיצות שפכיב לכרוקלין, ומה שנהגו לעשות
עירובין בכרכים גדולים

ומצד מחיצות סכיב ברוקלין כפי הידיעה שעד עתה
אינו כן והוא אפשר לברר, וכפ"מ שכתבתי באג"מ (ה"א)

להחמיר (פמ"ג). אכן בעבודת הקודש להרשב"א מצאתי דמשלשה טפחים ועד ארבעה צריכה שני לחיים, ואם היה ארבעה אין לה הכשר עד שימעטנה מארבעה וכו' ע"ש.

ויש לעיין אם הדין של פיתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי שייך רק אם הפירצה היא בקרן זוית ממש כזה (ציור 3), או שכל שהפירצה אוכלת ב' רוחות דיינינן ליה כפיתחא בקרן זוית, ואפילו אם הפירצה אינה ממש בקרן זוית כזה (ציור 4). וראיתי בספר חמרא טבא להרה"ג ר' חיים מאיר רוטנער שליט"א (עמ' רנב) שהביא מחלוקת הפוסקים בענין זה. וז"ל. 'עיינ בחזון איש (סי' צו סקמ"א) דהחסרון בקרן זוית הוא משום שהוא באלכסון ואין דרך ההילוך כן ע"כ לא חשוב פתח, וע"כ כתב דה"ה בכל ענין שעושה פתח באלכסון אף שאיננו בקרן זוית [נאעפ"כ מקרי פתחא 'בקרן זוית', דכל אלכסון אוכל מב' רוחות עי"ש], וזה דלא כהט"ז (סי' שעג סק"ג) דמבאר דהחסרון דווקא בקרן זוית ולא בכל פתח שהוא בעיקום עי"ש [ועי"ש גם בא"ר (סק"ד) דנראה שהסכים לסברת הט"ז דפתחא בקרן זוית אינו פוסל בכל פתח עקום, עי"ש שחולק על דינו מטעם אחר]. וע"ע חזו"א (סי' ע"ב סק"א) מה שביאר עוד בפסול דקרן זוית ונוטה שפוסל ההיקף מן התורה [כשיש פרצה בכל הזויות עי"ש]. אמנם בשו"ת מנחת יצחק (חלק ח' סי' לב סק"ג) כתב שאין פסול זה רק מדרבנן עי"ש.

ציור 3

ציור 4

74 יב. דברי החזו"א בענין תיקון עירובין בעיירות גדולות

כתב החזו"א (סי' קז אות ז) 'ויצא לנו מזה דבזמן הזה כל השוקים והרחובות שבכרכים היותר גדולים הן רשות היחיד גמורה מן התורה, דכלן

תמצא בה
הפתוחות י
הן ניתרות
שאינן ס' ר
ההיתר מח
כוונת
ובדרך כלל
שיש פירצו
מעשר הוא
כשיש שם
(סי' קז או
בב' השאג
ווייסמאן י
אולם
על דברי י
הוי צירוף
והסיק (ע
תמוהים י
זצ"ל. ולא
זצ"ל, שה
אתו רבים
הכוונה ש
ביניהם, ור
כשרשות י
הרבים (או
ובאג'
תמוה, שנ
הקטנים ב'
מכפי שכל
בעצמו שנ
כתב שלא

תמצא בהן אחת מוקפת ג' מחיצות והיא רשות היחיד, וכל הרחובות הפתוחות לה רשות היחיד, והפתוחות לתוכן נעשין רשות היחיד, וכיון שכן הן ניתרות בצורת הפתח. ובמ"ב (סי' שמה) האריך שקשה להקל מחמת שאין ס' רבוא בוקעין כל שהיא דרך לרכים לעוברים ולסוחרים, ולהאמור ההיתר מחזור ומרווח לכרכים שלנו.

כוונת דבריו היא שכרוב העיירות הבתים הם מחיצות מב' צדדים, ובדרך כלל יש מחיצה מצד שלישי והרבה פעמים גם מצד רביעי. ואע"פ שיש פירצות בין בנין לבנין והם יותר מעשר, סובר החזו"א שפירצה יותר מעשר הוא רק מדרבנן, וכן נקט דלא אמרינן אתו רבים ומבטלי מחיצתא כשיש שם ד' מחיצות וכ"ש כשיש ג' מחיצות, וכמו שכתב שם בדבריו (סי' קז אות ד-ה). והיינו שהתירו של החזו"א הוא רק אם ננקוט לקולא בב' השאלות הנ"ל, ועיין בספר יציאות השבת להרה"ג ר' משה יצחק ווייסמאן שליט"א (מהדורה שניה מורחבת סי' יא) מש"כ בזה.

אולם במשנת רבי אהרן (סי' ו) להגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל תמה על דברי החזו"א, וכתב שאם יש רשות הרבים עוברת בין המחיצות לא הוי צירוף בין המחיצות כזה (ציור 5).

והסיק (שם עמ' ל) 'וביסודות אלו תמוהים לי מאוד דברי הגאון חזו"א זצ"ל. ולא הבנתי דברי הגאון רבי אהרן זצ"ל, שהרי החזו"א נקט לדינא דלא אתו רבים ומבטלי מחיצתא, ובפשוטו

הכוונה שאפילו אם רשות הרבים עוברת בין המחיצות עדיין יש צירוף ביניהם, ורק למ"ד דאתו רבים ומבטלי מחיצתא אין צירוף בין המחיצות כשרשות הרבים עוברת ביניהם, וראה להלן בפרק העוסק בגדרי רשות הרבים (אות יז) מש"כ בזה.

ובאג"מ (ח"ה סי' כח אות ג) תמה ג"כ על החזו"א וכתב 'הוא דבר תמוה, שנמצא שהכרכים היותר גדולים הם רה"י, ורק הכפרים ועיירות הקטנים ביותר שאין להם אלא רחוב מפולש אחד הוא בדין רה"ר, להיפוך מכפי שכל ישראל סבורין שהכרכין שייכין להיות יותר רה"ר, וכדכתב הוא בעצמו שבמשנה ברורה (סימן שמה סעיף ח ביאור הלכה ד"ה שאין ששים) כתב שלא כדבריו. ודברי המ"ב הוא שיטת כל ישראל בפשיטות. 'אלא

מוכרחין לומר שמקום הרחובות שנעשו דווקא לדריסת הרבים מפולש מקצה אל הקצה, לא נחשב שהוא ג"כ נחשב כגדור מצד שהוא מועט נגד העומד במקום הבנוי, ורק בפרצה בעלמא שלא נעשתה לדריסת הרבים נחשב כגדור מהא דעומד מרובה, דלא כהחזו"א אלא כהמ"ב. ומבואר מדבריו שבמקום שהפירצה נעשית לשם כך שהרבים יעברו בדרך זו גרע מפירצה דעלמא, ולא אמרינן שעומד מרובה על הפרוץ מהני. ויש להעיר שסברא זו של האג"מ נמצאת כבר בשו"ת חת"ס (תשובה פט) בדברי השואל, שדן שם החת"ס בגשרים, שע"ג נהרות, ונקט שאם יש מדרון להגיע לגשר והוא שיפוע של תל המתלקט עשרה בתוך ארבע הוי הגשר רשות היחיד. ובתוך הדברים כתב 'מה נשאר לפקפק ע"ז דרבים בוקעים על הגשר, מה בכך, הא קיי"ל כרבנן דרבי יהודה דלא אתי רבים ומבטלי מחיצה בעירובין (כב.), אלא שמעלתו כתב מסברא דנפשיה דהכא שאני שמעיקרא נעשה לשם כך להעביר עליה רבים וכו', אבל תמהתי עליו במ"ש כן מסברא דנפשיה חדוש גדול כזה, ולא הביא שום ראיה לדבריו. ולכאורה דברי השואל שרצה לחלק בין מקום העשוי להעברת רבים שבכה"ג לכו"ע אמרינן דאתו רבים ומבטלי מחיצתא, לבין פירצה גרידא דלא נעשית להעברת רבים, הם דברי האג"מ הנ"ל. ומבואר בדברי החת"ס שחלק על זה, וכתב שאין מקור לחידוש זה.

והעיר הרב ר' משה טוכמאן שיחי' על האג"מ, שהרי שערי ירושלים עשויים לבקיעת הרבים, ואפ"ה מבואר בסוגיא בעירובין (כב.) שרק למ"ד אתו רבים ומבטלי מחיצתא בעינן שיהיו דלתות ירושלים נעולות בלילה, אבל למ"ד דלא אתו רבים לא בעינן דלתות ירושלים נעולות בלילה. ולדברי האג"מ הנ"ל הרי לכו"ע בעינן שיהיו הדלתות נעולות בלילה שהרי הם מקום שעשוי מעיקרא לבקיעת רבים, ובוה לכו"ע אמרינן אתו רבים ומבטלי מחיצא ולא מהני עומד מרובה על הפרוץ. וצ"ע.

L

יג. בענין פי תקרה יורד וסותם

מצינו עוד אופן שעל ידו נעשית הרשות רשות היחיד, והיינו דין פי תקרה יורד וסותם, וכלומר שאם יש תקרה ע"ג הרשות, אנו רואים כאילו קצה התקרה יורד וסותם והוי כמו שיש שם מחיצה. ומקור דין זה בסוגיא

דעירובין (כו) שסא) [ע"פ יש ב' מחיצ אומרים פי ו אולם הרמב' מחיצות כזו המעיין בדבו כדי שנאמר מדאורייתא ז יחזרוק מר" דבריו דאזיל צריך שיהיו שהיא משום הזורק מרה" אמנם ז מחיצות, על המחיצה הו היחיד. וראו איתא ב [לענין אכסו לטלטל בתו לומר פי תקן לתקרת האכ (או"ח ח"א שלא נעשה י. ועיין בספו פ"ד ה"ח) ש תקרה הוא ד אמרינן פי ה מדרבנן.